ASCENT

ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ተደራሽነትን ለማፋጠን የተዘጋጀው ፕሮግራም
(P180547)
በመጀመሪያ ፋይናንስ ድጋፍ እና በአረንጓዴ የአየር ንብረት ፈንድ ተጨማሪ ፋይናንስ ድጋፍ የሚተገበር

የመጨረሻ ረቂቅ

የፕሮጀክቱ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ

መስከረም 2019 ዓ.ም.

ይህ ኦፊሴላዊ ያልሆነ ትርጉም ነው። ልዩነት ካለ፣ የእንግሊዝኛው የሰነዱ ቅጂ የበላይነት ይኖረዋል።

Official Use Only

ማውጫ

Error! Bookmark not defined. *የፕሮጀክቱ መግለጫ* *4*

1.1 የፕሮጀክቱ አጠቃላይ ዕይታ 4

1.2 የፕሮጀክቱ ተጠቃሚዎች 6

1.3 የባንኩ ተሳትፎ ምክንያትና የአጋሮች ሚና 6

1.4 የአፈጻጸም ዝግጅቶች 6

1.4.1 ተቋማዊና የአፈጻጸም ዝግጅቶች 6

1.5 የውጤት ክትትልና ግምገማ ዝግጅቶች 6

2 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ *7*

2.1 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ዓላማ 7

2.2 የባለድርሻ አካላትን ለይቶ ማወቅና ትንተና 8

2.2.1 የባለድርሻ አካላትን ለይቶ ማወቅ 8

2.2.2 በፕሮጀክቱ የተነኩ አካላት 8

1.2.3 ሌሎች ፍላጎት ያላቸው አካላት 9

2.2.3 ተጋላጭና ጎዳጎ ላይ ያሉ ቡድኖች (..... 9

2.2.4 የተለዩ የባለድርሻ አካላት ምድቦች 9

2.3 የባለድርሻ አካላት ካርታ ሥራ 11

3 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ሂደት *12*

3.1 በፕሮጀክቱ አፈጻጸም ወቅት የተከናወነ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ማጠቃለያ 12

3.2.1 የታቀዱ ተግባራት 13

3.2 መተላለፍ ያለባቸው ዋና ዋና ጉዳዮች 14

3.2.2 መቼና ምን መተላለፍ እንዳለበት 14

3.3.3 የግንኙነት ዘዴዎች 14

3.4 የፕሮጀክቱ ባለድርሻ አካላት ፍላጎቶችና ዘዴዎች፣ መሣሪያዎችና ቴክኒኮች ማጠቃለያ 15

3.5 የጊዜ ሰሌዳዎች 23

3.6 የአስተያየቶች ግምገማና የግብረ መልስ ግንኙነት 23

4 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ተግባራትን ለማስፈጸም የሚያስፈልጉ ሀብቶችና ኃላፊነቶች *24*

4.1 ሀብቶች 24

4.2 በ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን
ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮጀክት ላይ የመረጃ ማዘመኛና የግንዛቤ ማስጨበጫ ስብሰባዎች 24

4.3 ለውስጣዊና ለውጫዊ ባለድርሻ አካላት የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት እና የየሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች ሥልጠና ወርክሾፖች 24

4.3.1 የውስጥ ባለድርሻ አካላት ሥልጠና 24

4.3.2 የውጭ ባለድርሻ አካላት ሥልጠና 24

4.4 ግንኙነትና የቅሬታ አያያዝ 24
4.5 የምክክርና የማጽደቅ ስብሰባዎች 25
4.6 የባለድርሻ አካላት የምክክር ስብሰባዎችና የአቅም ግንባታ ወርክሾፖች 25
4.7 ኃላፊነቶች 26
5 የቅሬታ አቀራረብ ሥርዓት 1
5.1 መግቢያ 1
5.2 የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትዓላማዎች 1
5.3 ግንዛቤ 2
5.4 የአፈጻጸም ደረጃዎች 2
5.5 የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትግምገማ ሥርዓት 2
5.6 የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትአያያዝና ሥልጠና ሥርዓት 3
6 ክትትልና ሪፖርት ማድረግ 4
6.1 ክትትል 4
6.2 ሪፖርት ማድረግ 4
6.3 ክለሳና ይፋ ማድረግ 5
አባሪዎች 6
አባሪ 1፡ የምክክር ቃለ ጉባኤ መያዣ ቅጽ 6
አባሪ 2፡ የቅሬታ ማቅረቢያ ቅጽ 7
አባሪ 3፡ የወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ጉዳይ መቀበያና ሪፈራል ቅጽ 9
አባሪ 4፡ የቅሬታ ክትትልና መከታተያ መዝገብ (ከወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ውጭ ለሆኑ ቅሬታዎች) 11
አባሪ 5፡ የ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንዋና ባለድርሻ አካላት ዝርዝር (ውስጣዊና ውጫዊ).... 11
አባሪ 6፡ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ክትትል ማዕቀፍ 13
አባሪ 7፡ የባለድርሻ አካላት የአድራሻ ዝርዝር 14

1 የፕሮጀክቱ መግለጫ

1.1 የፕሮጀክቱ አጠቃላይ ሁኔታ

የምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ የጋራ ገበያ በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ቀጣና ውስጥ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ሽግግርን ማፋጠን የተሰኘ ፕሮጀክት በበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እያስፈጸመ ይገኛል። የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የተሰኘ ፕሮጀክት በበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ በዓለም ባንክ የሚደገፍ የ5 ቢሊዮን የአሜሪካ ዶላር ፕሮጀክት ሲሆን፣ ለ100 ሚሊዮን ሰዎች የኤሌክትሪክ ተደራሽነት ለማቅረብ ያለመ ነው። ፕሮጀክቱ በባንኩና በተሳታፊ ሀገራት መካከል የሚፈጸሙ ሲሆን በኮሜሳና በንግድና ልማት ባንክ የሚፈጸሙ ሁለት ክፍሎች አሉት።

ኮሜሳ የፕሮጀክቱን $55ሚሊዮን የሚያስፈጽም ሲሆን፣ ይህም ለዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክትተሳታፊ ሀገራት የቴክኒክ ድጋፍ ይሰጣል። የኮሜሳ የክልል መድረክ የፕሮጀክት ዝግጅትን፣ የዕውቀት አስተዳደርን፣ የአቅም ግንባታን፣ የአማካሪ አገልግሎቶችን፣ የአየር ንብረት ፋይናንስ ተግባራትንና ዲጂታል የክትትል መድረክን ከሌሎችም ጋር ይደግፋል። መድረኩ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነትን ለማፋጠን ፕሮግራም – ለአካታች ልማት የሚያገለግል አረንጓዴና ተቋቋሚ የኃይል ተደራሽነት የተባለውን ከአረንጓዴ የአየር ንብረት ፈንድ ጋር በሽርክና የተዘጋጀ የክልል ፕሮግራምንም ያካትታል።

የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነትን ለማፋጠን ፕሮግራም – ለአካታች ልማት የሚያገለግል አረንጓዴና ተቋቋሚ የኃይል ተደራሽነት ፕሮግራም በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ቀጣና ውስጥ ዘመናዊ ኃይል የማያገኙ ሰዎችን፣ በተለይም በሩቅ አካባቢዎችና ተጋላጭ እና በግጭት የተጎዱ ውስጥ የሚኖሩትን፣ የአየር ንብረት ለውጥን በመቋቋም ረገድ የበለጠ አቅም እንዲኖራቸው ለመደገፍ ያለመ ነው። ፕሮግራሙ የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች የታዳሽ ኃይልን ለማካፋፈል ሥርዓቶችን (እንደ የቤት ውስጥ የፀሐይ ኃይል ሥርዓቶችእና የታዳሽ ኃይል ሚኒ-ግሪዶች)፣ የንጹህ ምግብ ማብሰያ መፍትሔዎችንና የኃይል አምራች አጠቃቀም መሣሪያዎችን እንዲያቀርቡ የሚደግፍ ሲሆን፣ በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ውስጥ ወደ 42.6 ሚሊዮን የሚጠጉ ሰዎችን ተጠቃሚ ለማድረግ ያለመ ነው። ይህም 28.8 ሚሊዮን ቀጥተኛ ተጠቃሚዎችንና ፕሮግራሙ እንደ ትምህርት ቤቶችና ጤና ጣቢያዎች ላሉ የሕዝብ ተቋማት ኤሌክትሪክ በማቅረቡ በተዘዋዋሪ ተጠቃሚ የሚሆኑ 13.8 ሚሊዮን ሰዎችን ያካትታል።

የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን–የክልል የኃይል ተደራሽነት ማፋጠኛ መድረክ ፕሮጀክት የሚከተሉትን ክፍሎች ያካትታል፦

(ሀ). ክፍል 1፡ ለኃይል ተደራሽነትና ለአየር ንብረት ፋይናንስ የሚያገለግሉ ዲጂታል የክትትል፣ የሪፖርትና የማረጋገጫ መድረኮች

ፕሮጀክቱ አገሮች ዲጂታል የክትትልና የማረጋገጫ መድረኮችን እና ሌሎች ዲጂታል መሣሪያዎችን እንዲያስፈጽሙ ይደግፋል። ይህም የኃይል ተደራሽነት ጥረቶቻቸውን በተሻለ እና በፍጥነት ለማቀድ፣ ለመተግበር፣ ለመከታተል፣ ሪፖርት ለማድረግ እና ለማረጋገጥ ያስችላል። በተጨማሪም አገሮች በካርቦን ገበያዎች በመሳተፍ ጨምሮ የአየር ንብረት ፋይናንስ እንዲያገኙ ያመቻቻል።

(ለ). ክፍል 2፡ የፕሮጀክት ዝግጅት ተቋም

የፕሮጀክት ዝግጅት ተቋም ከዘላቂ እና ንጹህ የኃይል አቅርቦት ተደራሽነትን ማፋጠን ዋና ዋና ወሳኝ ክፍሎች አንዱ ሲሆን፣ መንግሥታትና የግሉ ዘርፍ በፍላጎት ላይ በተመሠረተ አቀራረብ ለባንክ ብድር ብቁና ለኢንቨስትመንት ዝግጁ የሆኑ ፕሮጀክቶችን እንዲያዘጋጁ ይደግፋል። ይህ ክፍል ሦስት ንዑሳን ክፍሎች አሉት፦ ንዑስ ክፍል 2ሀ፡ የብሔራዊ ተቋማት ፕሮጀክቶች ፤ ንዑስ ክፍል 2ለ፡ ድንበር ተሻጋሪ መፍትሔዎች፤ እና ንዑስ ክፍል 2ሐ፡ የቴክኒክ ምክር አገልግሎቶች አቅርቦት፣ ይህም ለብቁ የግሉ ዘርፍ የተከፋፈለ ታዳሽ ኃይል ፣ የኃይል ምርታማ አጠቃቀም እና ንጹህ የምግብ ማብሰያ ኩባንያዎች፣ የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች የተከፋፈሉ ታዳሽ ኃይል ፋይናንሰሮች፣ የኢንዱስትሪ ማኅበራት እና የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች የተከፋፈሉ ታዳሽ ኃይል ዘርፍን ለሚደግፉ ትርፍ ለማይሠሩ ተቋማት የንግድ ልማት ድጋፎችን ጨምሮ ይሰጣል።

(ሐ). ክፍል 3፡ በዕቅድ፣ በፖሊሲ ደንብና በፋይናንስ ማሰባሰብ ላይ ለመንግሥታት የሚሰጥ የምክር ድጋፍ

ይህ አካል ተሳታፊ አገሮች ለኃይል ተደራሽነትን የሚደግፍ የፖሊሲና የቁጥጥር አካባቢ እንዲያጠናክሩ ይደግፋል።

(መ). ክፍል 4፡ የዕውቀት ልውውጥ፣ የምክክር መድረኮች፣ ማዘጋጀት፣ መረጃ፣ የክህሎት ልማትና የተጠቃሚዎች ተሳትፎ

ይህ አካል ተሳታፊ አገሮች የኃይል ተደራሽነት ጣልቃ ገብነቶችን በተመለከተ ቴክኒካዊ እውቀትና ልምድ እንዲለዋወጡ ያስችላል። ፤ በዚህም ከፍተኛ የኃይል ተደራሽነት ክፍተት ያለባቸው አገሮች ለመንግሥታት፣ ለግሉ ዘርፍ፣ ለልማት አጋሮች እና ለሌሎችም በሚዘጋጁ ቀጣናዊና የሁለትዮሽ የዕውቀት ልውውጦችና አውደ ጥናቶች አማካይነት በቀጣናው በፍጥነት ኃይል እያስፋፉ ካሉ አገሮች እንዲማሩ ያደርጋል። ከሌሎችም መካከል በቀጣናው የኃይል መረጃ ተገኝነትንና ጥራትን ያሻሽላል፤ የኮሜሳን የሥርዓተ-ፆታ አጀንዳ ያጠናክራል፤ ከኃይል ተደራሽነት ጋር የተያያዙ የሥርዓተ-ፆታ ልዩነቶችን የመዝጋት ሂደትን ያፋጥናል፤ በግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች የተከፋፈሉ ታዳሽ ኃይል ዘርፍ ክህሎትን ያዳብራል፤ እንዲሁም

ለ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ሽግግርን ማፋጠን - የአረንጓዴ የአየር ንብረት ፈንድ፣ ለሁሉም አካታች ልማት የተቋቋሚ የኃይል ተደራሽነት የማስተባበሪያ ሥርዓት ያቋቁማል እና ይተገብራል።

(ሠ) ክፍል 5፡ የፕሮጀክት አስተዳደርና ለፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል የአቅም ግንባታ ድጋፍ

ይህ አካል በቀጣናዊ መድረኩ ሥር ያሉ ተግባራትን ለመተግበርና ለመከታተል የኮሜሳ የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል አቅም እንዲገነባ የተለየ ድጋፍ ይሰጣል፤ ይህም ክትትልና ግምገማን እንዲሁም የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች የተከፋፈሉ ታዳሽ ኃይል ፣ የኃይልን ለምርታማ አገልግሎት የሚያውሉ፣ የአካባቢና የማኅበራዊ ጉዳዮች እና የሥርዓተ-ፆታ ጉዳዮችን አስተዳደር መደገፍን ያካትታል።

የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮጀክት የተዘጋጀውከዓለም ባንክ የአካባቢና ማኅበራዊ ማዕቀፍ ጋር በተጣጣመ መልኩ ነው። ስለ ባለድርሻ አካላት ተሳትፎና የመረጃ ይፋ ማድረግ በሚደነግገው የአካባቢና ማኅበራዊ መስፈርት (የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እና መረጃ ይፋ ማድረግ/ESS10)መሠረት፣ አስፈጻሚ ተቋማት ለባለድርሻ አካላት ወቅታዊ፣ አግባብነት ያለው፣ ሊረዱት የሚችሉና ተደራሽ የሆነ መረጃ የመስጠትና ከማጭበርበር፣ ከጣልቃ ገብነት፣ ከማስገደድ፣ ከመድልዎ ወይም ከማስፈራራት ነጻ በሆነና ባህላዊ ተቀባይነት ባለው መንገድ ከእነሱ ጋር የመመካከር ኃላፊነት አለባቸው።

	ምሰሶ 1 ***ክልላዊና ሀገራዊ መድረኮች የኃይል ተደራሽነትን ለማፋጠን***	**ምሰሶ 2** ***የኤሌክትሪክ ኔትወርክ ተደራሽነትን ማስፋፋት***	**ምሰሶ 3፡** ***የታዳሽ ኃይሎችንና ንፁህ ማብሰያ መፍትሔዎችን ማስፋፋት***
የትኩረት ዘርፎች	• ክልላዊ የትግበራ ድጋፍ፣ ለኢኮኖሚ ስፋትና ወጪ መቀነሻ ስትራቴጂዎችን ለማስቻል • ክልላዊና ሀገራዊ የእቅድ ሂደቶችን እና የቁጥጥር ስርዓቶችን ማጣጣም • በቅድሚያ አሰጣጥ፣ በተቀናጁ የኃይል ተደራሽነት ስትራቴጂዎች፣ አነስተኛ ወጪ ባለው ሀብትና በጂአስፓሻል ኤሌክትሪፊኬሽን እቅዶች ላይ የመንግስትን ሚና መደገፍ • ሀገራዊ፣ የለጋሽ እና የግል ዘርፍ ፍላጎቶችን በማጣጣም በክልል ደረጃ ፋይናንስን ማንቀሳቀስ • የአየር ንብረት/ተፅእኖ ፋይናንስን ለማንቀሳቀስ በክልል ደረጃ የአየር ንብረት ጥቅሞችን ማስባሰብ።	• የኔትወርክ ጥግግትና ማስፋፊያ እቅድና ትግበራ • በሩቅና ድንበር አካባቢዎች የድንበር ተሻጋሪ የኤሌክትሪክ ኔትወርክ ንድፍና ትግበራ • ለኃይል ተደራሽነትና አስተማማኝነት መጨመር፣ የተለዋዋጭ ታዳሽ ኃይል ውህደትን ለማጠናከር የኔትወርክ ማጠናከሪያና ማሻሻያ • ኤሌክትሪፊኬሽንን በፋይናንስ አዋጭና ዘላቂ በሆነ መንገድ ለማስፋፋት የተቋማት ማጠናከሪያና ማሻሻያ • ለዝቅተኛ ገቢ ላላቸው፣ ለተጋላጭ፣ ተፈናቃዮችን ጨምሮ ላሉ ማህበረሰቦች ተደራሽነትና ተካታችነትን ለማሳደግ ድጋፍ	• የግል ካፒታልን ለማንቀሳቀስ አዳዲስ የክልል ደረጃ የፋይናንስ መፍትሔዎችን መመርመርና ማልማት • ለኩባንያዎች የአዋጭነት ክፍተት ፋይናንስ፣ በውጤት ላይ የተመሰረተ ፋይናንስ እና አነስተኛ/አነቃቂ ድጎማዎችን ማመቻቸት • በሀገር እና በብዙ ሀገራት ደረጃ ለሚንቀሳቀሱ የግል ኩባንያዎች የአደጋ መቀነሻ መሳሪያዎችን ማልማት • በክልላዊና በአካባቢ የፋይናንስ ተቋማት በኩል ፋይናንስን ማስቻል • የታዳሽ ኃይል ዘርፍ ለሚንቀሳቀሱ ወይም ወደ ገበያው ለመግባት ፍላጎት ላላቸው የግል ኩባንያዎች ብድር ለመስጠት አመቺ ሁኔታን መደገፍና

			የፋይናንስ ዘርፉን አቅም ማጠናከር።

1.2 የፕሮጀክቱ ተጠቃሚዎች

በኮሜሳ የሚመራው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም በዋነኝነት በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ቀጠና ውስጥ ላሉ ማኅበረሰቦች ዘላቂ የኤሌክትሪክና የንጹህ ምግብ ማብሰያ መፍትሔዎች ተደራሽነትን በማቅረብ ተጠቃሚ ያደርጋል። ትኩረቱ በቂ አገልግሎት ባላገኙ የገጠርና የከተማ ዳርቻ ቤተሰቦች ላይ ሲሆን፣ ለዕለት ተዕለት ፍላጎቶችና ለተሻሻለ የኑሮ ደረጃ አስተማማኝ ኃይል እንዲኖር ያደርጋል። ገበሬዎችን ጨምሮ አነስተኛና መካከለኛ ድርጅቶች ለአምራች አጠቃቀም የሚውል ኃይል በማግኘት ገቢያቸውንና ብቃታቸውን ያሳድጋሉ። እንደ ትምህርት ቤቶችና ጤና ጣቢያዎች ያሉ የሕዝብ ተቋማትም በኤሌክትሪፊኬሽንና በንጹህ ምግብ ማብሰያ ቴክኖሎጂዎች አማካይነት ተጠቃሚ የሚሆኑ ሲሆን፣ ይህም የአገልግሎት አሰጣጥንና ማኅበራዊ ውጤቶችን ያሻሽላል።

ከቢተሰቦችና ከተቋማት ባሻገር፣ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም በሳይንስ፣ ቴክኖሎጂ፣ ኢንጂነሪንግ እና ሒሳብ ትምህርት፣ በክህሎት ልማትና በሥራ ዕድሎች አማካይነት የሴቶችንና የወጣቶችን ተሳትፎና ኢኮኖሚያዊ አቅም ማጎልበት ላይ ትኩረት ያደርጋል። የመንግሥት ኤጀንሲዎችና የኃይል አገልግሎት ድርጅቶች ዕቅድንና ቁጥጥርን ለማጠናከር የቴክኒክ ድጋፍ የሚያገኙ ሲሆን፣ ያልተማከሉ የታዳሽ ኃይልና የንጹህ ምግብ ማብሰያ ኩባንያዎች ደግሞ በውጤት ላይ የተመሠረተ ፋይናንስና አነቃቂ ዕርዳታዎች በመሳሰሉ የፋይናንስ መሣሪያዎች ይደገፋሉ። የአገር ውስጥ አምራቾች የእሴት ሰንሰለቶችን ለማቀላጠፍ የሚሳተፉ ሲሆን፣ የክልል ባለድርሻ አካላት ካፒታል ለማሰባሰብና የኢንዱስትሪ ዕድገትን ለማበረታታት እንደ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የክልል የኃይል ተደራሽነት ፋይናንስ መድረክ ባሉ መድረኮች አማካይነት ይተባበራሉ። ይህ አጠቃላይ አቀራረብ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ተጽዕኖ ቤተሰቦችን፣ ንግዶችን፣ ተቋማትንና የክልል ተዋናዮችን እንዲያዳርስ በማድረግ ወደ ሁሉን አቀፍ የኃይል ተደራሽነት የሚደረገውን ግስጋሴ ያፋጥናል።

1.3 የባንኩ ተሳትፎ አስፈላጊነትእና የአጋሮች ሚና

የዓለም ባንክ ምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ቀጣናን ጨምሮ ከሰሃራ በታች ባሉ የአፍሪካ ሀገራት የኃይል ተደራሽነትን በማስፋፋት ረገድ ግንባር ቀደም ሆኖ ቆይቷል። በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ቀጣና ለኃይል ተደራሽነት የሚደረገው የዓለም ባንክ ፋይናንስ በበጀት ዓመት 2018–20 በአማካይ በዓመት 400 ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር ከነበረበት በበጀት ዓመት 2021–23 ከ1 ቢሊዮን ዶላር በላይ ሆኗል (የዓለም ባንክ፣ 2023)። ባለፉት አራት ዓመታት የዓለም ባንክ 3.5 ቢሊዮን የአሜሪካ ዶላር ፋይናንስ ያጸደቀ ሲሆን፣ ይህም ለ47 ሚሊዮን ሰዎች የኤሌክትሪክ ተደራሽነት ያስገኛል። ይህ አኃዝ በከፊል በኃይል ዘርፍ አስተዳደር ድጋፍ ፕሮግራም የንጹህ ምግብ ማብሰያ ፈንድ ማበረታቻዎችናየጋራ ፋይናንስ የተነሳሳውን የታዳሽ ኃይልን ለማካፋፈል እና ለንጹህ ምግብ ማብሰያ የተደረገ የጨመረ የገንዘብ ድጋፍንም ያካትታል።

1.4 የአፈጻጸም አደረጃጀት

1.4.1. ተቋማዊና የአፈጻጸም አደረጃጀት

በክልል ደረጃ ኮሜሳና የንግድና ልማት ባንክ በርካታ ሀገራትን የሚሸፍኑ ተግባራትን ይቆጣጠራሉ። ምርጫቸው ከመንግሥታት፣ ከግሉ ዘርፍ ተዋናዮችና ከፋይናንስ ተቋማት ጋር ባላቸው ጠንካራ ግንኙነት እንዲሁም በተለይ በክልል መሠረተ ልማት ፋይናንስ ፋሲሊቲ ፕሮጀክት ሥር በዓለም ባንክ የሚደገፉ ፕሮጀክቶችን በማስፈጸም ባላቸው የተረጋገጠ ተሞክሮ ላይ የተመሠረተ ነው። እነዚህ ተቋማት የክልላዊ ተነሳሽነቶችን ያስተባብራሉ፣ ድንበር ተሻጋሪ ትብብርን ያመቻቻሉ፣ እንዲሁም የኃይል ተደራሽነትን ለማፋጠን የፋይናንስ እና መንገዶችን ሥርዓቶችን ያስተዳድራሉ።

1.5 የውጤት ክትትልና ግምገማ አደረጃጀቶች

የክትትልና ግምገማ ሥራዎች የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ስኬታማ አፈጻጸም ዋና አካል ሲሆኑ፣ ቁጥጥርና ክትትሉ በፕሮግራም፣ በክልል እና በፕሮጀክት ደረጃዎች የተዋቀረ ነው። በመደበኛነት የተዘጋጁ የአፈጻጸም አመልካቾች በተለያዩ አገራትና በክልላዊ ተቋማት የሚመዘገቡ ውጤቶችን በተመሳሳይ መልኩ ለመከታተል ያስችላሉ። ዲጂታል መድረኮች መረጃዎችን በማዕከላዊ መልኩ በመሰብሰብና በማዋሃድ፣ መንግሥታትን፣ የኃይል አቅራቢ

ተቋማትን እና የግሉ ዘርፍ አጋሮችን ጨምሮ ለተለያዩ ባለድርሻ አካላት በፍላጎታቸው መሠረት የተዘጋጁ ዳሽቦርዶችን ያቀርባሉ፤ ይህም ግልጽነትንና በመረጃ የተደገፈ ውሳኔ አሰጣጥን ለማሻሻል ያግዛል።በተጨማሪም፣ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም በመረጃ አሰባሰብና ትንተና ላይ የአቅም ግንባታ ድጋፍን፣ ከምርምር አጋርነቶች ጋር በመተባበር ሥርዓታዊ የተፅዕኖ ግምገማዎችን እና ከአብራሪ አገራት ጋር የሚካሄዱ የጋራ ጥናቶችን ይደግፋል። እነዚህ ጥረቶች አስተዳደርን ማጠናከር፣ የዕቅድ አወጣጥን ማሻሻል እና በፕሮግራሙ የአፈጻጸም ዘመን በሙሉ በማስረጃ ላይ የተመሠረቱ ማስተካከያዎች እንዲደረጉ ማረጋገጥ ያለማቸው ናቸው።

2 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ

2.1 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ዓላማ

የዚህ ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ አጠቃላይ ዓላማ ከባለድርሻ አካላት ጋር ትርጉም ያለው ተሳትፎ የሚደረግበትን የተዋቀረና ሥርዓታዊ ፕሮግራም ማቋቋም ሲሆን፣ በባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እና መረጃ ይፋ ማድረግ መስፈርቶች መሠረት በመላው የፕሮግራሙ ዑደት ውስጥ ግልጽና ተደራሽ የሕዝብ መረጃ ስርጭትን እና ውጤታማ ምክክርን ማረጋገጥን ያካትታል ። ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ/ሰነድ የኮሜሳ ጽሕፈት ቤትና የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ/ትግበራ ክፍል ከባለድርሻ አካላት ጋር የሚገናኙባቸውን መንገዶች የሚዘረዝር ሲሆን፣ ሰዎች ከኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሥራዎች ጋር በተያያዘ ስጋቶቻቸውን የሚያቀርቡበትን፣ ግብረ መልስ የሚሰጡበትን ወይም ቅሬታ የሚያቀርቡበትን ሥርዓቶች ያካትታል።

ይህ ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ከሌሎች የኮሜሳ የግንኙነትና የተደራሽነት ተነሳሽነቶች ጋር መጣጣም አለበት። ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ከዚህ በታች በሠንጠረዡ እንደተመለከተው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት ባለድርሻ አካላት-ተሳትፎ ተግባራትን በዋና ዋና የኮሜሳ ዝግጅቶች ዙሪያ በስትራቴጂ በማጣጣም መርሐ ግብር ማውጣት አለበት፤ ይህም የፕሮግራሙን ታይታ ከፍ ለማድረግ፣ የፖሊሲ ተጽዕኖውን ለማጠናከርና ከሰፊ የክልል ተነሳሽነቶች ጋር ያለውን ቅንጅት ለማሳደግ ያስችላል።

ሠንጠረዥ 1። የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድከሌሎች የኮሜሳ የግንኙነትና የተደራሽነት አጋሮች ጋር ያለው ተጣጣሚነት

የኮሜሳ ስትራቴጂ / ተነሳሽነት	ዋና ዓላማ	አግባብነት ያለው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድየትኩረት መስክ	ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድእንዴት እንደሚጣጣም (ተግባራዊ ሥርዓት)
የኮሜሳ የመካከለኛ ጊዜ ስትራቴጂክ ዕቅድ	የክልል ውህደትን፣ የንግድ ተወዳዳሪነትንና የግሉ ዘርፍ ልማትን ማጠናከር	ስትራቴጂያዊ የመልእክት ማስተላለፍና የተሳትፎ ዓላማዎች	የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት ባለድርሻ አካላት መልእክቶች በኮሜሳ የመካከለኛ ጊዜ ስትራቴጂክ ዕቅድ የተቀመጡትን የክልል ውህደት፣ የንግድ ማቀላጠፍና የኢንቨስትመንት ሁኔታ ማሻሻያዎችን በግልጽ ይጠቅሳሉ
የኮሜሳ የግንኙነት ስትራቴጂ	በኮሜሳ ፕሮግራሞች ሁሉ ወጥነት ያለውና የተቀናጀ ግንኙነት መኖሩን ማረጋገጥ	የግንኙነት መንገዶችና ታይነት	ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት በኮሜሳ የጸደቁ መድረኮችን (ድረ ገጽ፣ መጽሔቶች፣ ማኅበራዊ ሚዲያ) የሚጠቀም ሲሆን፣ ቃናውን፣ ብራንዲንጉንና ቋንቋውን ከኮሜሳ የግንኙነት መስፈርቶች ጋር ያጣጥማል
የኮሜሳ የንግድ ማቀላጠፍ ፕሮግራም	የንግድ እንቅፋቶችን መቀነስና ድንበር-ተሻጋሪ ቅልጥፍናን ማሻሻል	የመንግሥትና የግሉ ዘርፍ ምክክሮች	የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት ባለድርሻ አካላት የንግድ ማቀላጠፍ ማሻሻያዎችን ያካትታሉ፤ ግብረ መልስንም በኮሜሳ የንግድ ማቀላጠፍ መድረኮች በኩል ያስተላልፋሉ
የኮሜሳ የኢንቨስትመንትና	የኢንቨስትመንት ፍሰትንና የክልል	የባለሀብቶችና የግሉ ዘርፍ ተሳትፎ	የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት የተሳትፎ ተግባራት በኮሜሳ የሚበረታቱ የክልል

የኢንዱስትሪ ልማት ስትራቴጂ	የእሴት ሰንሰለቶችን ማሳደግ		የኢንቨስትመንት ቅድሚያዎችን የሚደግፉ ማሻሻያዎችን ያነሳሉ
የኮሜሳ የንግድ ምክር ቤት የተሳትፎ ማዕቀፍ	በክልል ፖሊሲ ውስጥ የግሉን ዘርፍ ተሳትፎ ማጠናከር	የግሉ ዘርፍ ባለድርሻ አካላት ካርታ ሥራ	ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት ትይዩ የግሉ ዘርፍ መድረኮችን ከመፍጠር ይልቅ የኮሜሳ የንግድ ምክር ቤት የተሳትፎ ማዕቀፍ ስብሰባዎችን፣ ግብረ ኃይሎችንና መጽሔቶችን ይጠቀማል
የኮሜሳ የሚኒስትሮችና የቴክኒክ ኮሚቴዎች	የፖሊሲ ቁጥጥርና ማስተባበር መስጠት	የመንግሥት ከፍተኛ-ደረጃ ተሳትፎ	የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት የሂደት ሪፖርቶችና የተቀሰሙ ትምህርቶች በኮሜሳ ምክር ቤትና በቴክኒክ ኮሚቴ የሪፖርት አወቃቀሮች በኩል ይጋራሉ
የኮሜሳ የጾታና ሁሉን አቀፍ ልማት ማዕቀፎች	ሁሉን አቀፍ የክልል ልማትን ማበረታታት	በተሳትፎ ውስጥ ማካተትና ፍትሐዊነት	የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ በሴቶች-የሚመሩ ድርጅቶችና ተጋላጭ ቡድኖች በምክክሮች ላይ እንዲሳተፉ ያረጋግጣል፤ ይህም ከኮሜሳ የማካተት ቁርጠኝነት ጋር የተጣጣመ ነው
የኮሜሳ የክትትል፣ ግምገማና የመማማሪያ ሥርዓቶች	በማስረጃ-ላይ የተመሠረተ የፖሊሲና የፕሮግራም ማሻሻያ	የግብረ መልስና የሪፖርት ማቅረቢያ ሥርዓቶች	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የተሰበሰበው የባለድርሻ አካላት ግብረ መልስ ወደ ኮሜሳ ሪፖርት አቀራረብ፣ የፖሊሲ የመማማሪያ ማስታወሻዎችና የክልል ግምገማ ሂደቶች ይገባል

2.2 የባለድርሻ አካላትን ለይቶ ማወቅና ትንተና

2.2.1 የባለድርሻ አካላትን ለይቶ ማወቅ

ባለድርሻ አካላት ማለት በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም የተነኩ ወይም ሊነኩ የሚችሉ ግለሰቦች ወይም ቡድኖች እንዲሁም በፕሮጀክቱ ላይ ፍላጎት ሊኖራቸው የሚችሉ አካላት ናቸው። ይህም በፕሮጀክቱ የተነኩ አካላትን (በቀጥታ በፕሮጀክቱ የተነኩ ሰዎች ወይም ማኅበረሰቦች) እና ሌሎች ፍላጎት ያላቸውን አካላት ማለትም በፕሮጀክቱ ላይ ፍላጎት ያላቸውን ግለሰቦች፣ ቡድኖች ወይም ድርጅቶች ያካትታል

ውጤታማ ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ለማዘጋጀት ባለድርሻ አካላት እነማን እንደሆኑ በትክክል መለየትና ከኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሥራዎች አንጻር ያላቸውን ቅድሚያዎችና ዓላማዎች መረዳት አስፈላጊ ነበር። የባለድርሻ አካላትን አቋም፣ ተጽዕኖ፣ አቅምና ፍላጎት በመመደብና በመተንተን ለተለያዩ የባለድርሻ አካላት ቡድኖች ፍላጎት የተበጀ ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ማዘጋጀት ተችሏል። የኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ባለድርሻ አካላት በሚከተሉት ሊመደቡ ይችላሉ፦ (i) በፕሮጀክቱ የተነኩ አካላት ፣ (ii) ሌሎች ፍላጎት ያላቸው አካላት እና (iii) ተጋላጭና ተገልለው የሚኖሩ ቡድኖች

2.2.2 በፕሮጀክቱ ተጽዕኖ የሚደርስባቸው ወገኖች/አካላት

በፕሮጀክቱ ተፅዕኖ የሚደርስባቸው ወገኖች በፕሮጀክቱ የተፅዕኖ ክልል/ቀጣና ውስጥ የሚገኙና በፕሮጀክቱ በቀጥታ (በተጨባጭ ወይም በተጠባቂ ሁኔታ) ተፅዕኖ የሚደርስባቸው ሰዎች፣ ቡድኖች እና ሌሎች ተቋማት ሲሆኑ፣ ከፕሮጀክቱ ጋር ተያይዞ ለሚፈጠሩ ለውጦች በጣም ተጋላጭ በመሆናቸው የተለዩ ናቸው። እነዚህ ወገኖች ተፅዕኖዎችን እና አስፈላጊነታቸውን በመለየት እንዲሁም የመከላከልና የአስተዳደር እርምጃዎችን በሚመለከቱ ውሳኔዎች ውስጥ በቅርበት ሊሳተፉ ይገባል።ለዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት የተለዩት የተፅዕኖ ተጋላጭ ወገኖች የሚከተሉት ናቸው፦ የኮሜሳ ባለሥልጣን፤ የኮሜሳ የሚኒስትሮች ምክር ቤት፤ የተሳታፊ ሀገራት የትራንስፖርትና ኮሙዩኒኬሽን፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና የኃይል ኃላፊ ሚኒስትሮች፤ በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ያለው አጠቃላይ ሕዝብ፤ የተሳታፊ ሀገራት የኤሌክትሪክ አገልግሎት ድርጅቶች፤ የግሉ ዘርፍ፣ የታዳሽ ኃይል አካፋፋይ እና የንጹህ ምግብ ማብሰያ አቅራቢዎች፤ እንደ የኢንዱስትሪ ማኅበራት፣ የፋይናንስ ተቋማት፣ የመንግሥት ሚኒስቴሮች፣ መምሪያዎችና

ኤጀንሲዎች ፣ የአረንጓዴ የአየር ንብረት ፈንድ ብሔራዊ የተሰየሙ ባለሥልጣናት ያሉ አመቺ ሁኔታ ፈጣሪ ድርጅቶች እንዲሁም እንደ የምሥራቅ አፍሪካ የኃይል ማኅበር እና የምሥራቅ አፍሪካ የኃይል ተቆጣጣሪዎች ክልላዊ ማኅበር ያሉ የኮሜሳ ልዩ ኤጀንሲዎች።

2.2.3 ሌሎች ፍላጎት ያላቸው አካላት (OIPs)

ሌሎች ፍላጎት ያላቸው አካላት ማለት ከፕሮጀክቱ ቀጥተኛ ተጽዕኖ ላይደርስባቸው የሚችሉ ነገር ግን ፍላጎታቸው በፕሮጀክቱ እንደተነካ የሚቆጥሩ ወይም የሚያምኑ እና/ወይም ፕሮጀክቱንና የአፈጻጸም ሂደቱን በሆነ መንገድ ሊነኩ የሚችሉ ግለሰቦች/ቡድኖች/አካላት ናቸው። እነዚህም፡-የንግድና ልማት ባንክ ፤ በንጹህ ምግብ ማብሰያ ዘርፍ ላይ የሚሠሩ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች፤ ሌሎች የክልል ኢኮኖሚ ማኅበረሰቦች ፤ የትምህርት ተቋማት፤ በካርቦን ክሬዲት ንግድ ላይ የተሰማሩ ድርጅቶች፤ እና መገናኛ ብዙኃን ናቸው።
ዝርዝር መረጃና ሌድራሻዎች በአባሪ 5 እና 7 በቅደም ተከተል ተያይዘዋል።

2.2.4 ተጋላጭና ተገልለው የሚኖሩ ቡድኖች

የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሁሉን አቀፍ የኃይል ተደራሽነት ላይ ከፍተኛ ትኩረት የሚሰጥ ሲሆን፣ ተጋላጭና መገለል ላይ ላሉ ቡድኖች (እንዲሁም እንደ ሴቶች፣ ወጣቶች፣ አረጋውያንና በሩቅ ወይም በቂ አገልግሎት ባላገኙ አካባቢዎች ለሚኖሩ ማኅበረሰቦች ላሉ ተጎጂ ወገኖች ቅድሚያ ይሰጣል። ተጋላጭ እና/ወይም ተጎጂና ተገልለው የሚኖሩ የሚባሉት በፕሮግራሙ ተጽዕኖዎች አሉታዊ ተጽዕኖ ሊደርስባቸው የሚችሉ እና/ወይም ከሌሎች ይልቅ የፕሮግራሙን ጥቅሞች የመጠቀም አቅማቸው የተገደበ የሆኑ ወገኖች ናቸው። እነዚህ ቡድኖች የመግዛት አቅም ውስንነትን፣ የመሠረተ ልማት ክፍተቶችንና በኃይል ዕቅድ ዝግጅት ውስጥ ያለ ውስን ውክልናን ጨምሮ ሥርዓታዊ የሆኑ የኤሌክትሪክ ተደራሽነት እንቅፋቶች ይገጥሟቸዋል። ለንጹህ ምግብ ማብሰያ መፍትሔዎች በውጤት ላይ የተመሠረተ ፋይናንስ፣ ጾታን ያገናዘበ የፕሮግራም ዝግጅትና የአቅም ግንባታ ድጋፍ በመሳሰሉ ትኩረት በተደረገባቸው ጣልቃ ገብነቶች አማካይነት ፕሮግራሙ የኃይል መፍትሔዎች ፍትሐዊና ወደኋላ የመቅረት ስጋት ላለባቸው ወገኖች ፍላጎት ምላሽ ሰጪ እንዲሆኑ ለማረጋገጥ ይሻል። ይህ ሁሉን አቀፍ አቀራረብ በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ዲዛይንና የአፈጻጸም ስትራቴጂዎች ውስጥ የተካተተ ሲሆን፣ ለማኅበራዊ ፍትሕና ለዘላቂ ልማት ያለውን ቁርጠኝነት ያጠናክራል።

ኮሜሳ ከአካባቢው ማኅበረሰቦች ጋር በቀጥታ ከመሥራት ይልቅ የፕሮግራሙን ተግባራት ለማከናወን ከመንግሥታትና ከአስፈጻሚ አጋሮች ጋር ይተባበራል። ተጎጂ ወገኖችና ተጋላጭና ተገልለው የሚኖሩ ቡድኖች በሀገር ደረጃ በብሔራዊ መንግሥታት፣ በሀገር ተኮር የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ እየተመሩ ይሳተፋሉ። የእነዚህ ተሳትፎዎች ውጤቶች ለኮሜሳ ይጋራሉ። በተጨማሪም ኮሜሳ የተጋላጭና የተጎጂ ወገኖች አመለካከቶች በግንኙነቶቹና ከፕሮግራሙ ጋር በተያያዙ ተግባራቱ ውስጥ መንጸባረቃቸውን ያረጋግጣል።

2.2.5 የተለዩ የባለድርሻ አካላት ምድቦች

የሚከተሉት የተለዩ የባለድርሻ አካላት ቡድኖችና ከኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሥራዎች ጋር ያላቸው ተዛማጅነት ናቸው።
ሠንጠረዥ 2። የባለድርሻ አካላት ቡድኖችና ከኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሥራዎች ጋር ያላቸው ተዛማጅነት

የባለድርሻ አካላት ቡድኖች	**ባለድርሻ አካላት**	**ከ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ጋር ያለው ተዛማጅነት**
አጠቃላይ አባል ሀገራት	ባለሥልጣን	ባለሥልጣኑ የአባል ሀገራት የመንግሥት ወይም የሀገር መሪዎችን ያቀፈ ሲሆን፣ የጋራ ገበያውን አጠቃላይ ፖሊሲ፣ አቅጣጫና የአስፈጻሚ ተግባራት አፈጻጸም ቁጥጥር እንዲሁም ግቦቹንና ዓላማዎቹን ማሳካት የመምራት ኃላፊነት አለበት።
	የሚኒስትሮች ምክር ቤት	ምክር ቤቱ በአባል ሀገራት የተሰየሙ ሚኒስትሮችን ያቀፈ ነው። ምክር ቤቱ ኮሜሳ በስምምነቱ ድንጋጌዎች መሠረት በአግባቡ መሥራቱን የማረጋገጥ ኃላፊነት አለበት። ምክር ቤቱ የኮሜሳን የገንዘብና የአስተዳደር አመራር

የባለድርሻ አካላት ቡድኖች	ባለድርሻ አካላት	ከ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ጋር ያለው ተዛማጅነት
		መከታተልንና መገምገምን ጨምሮ በኮሜሳ ፕሮግራሞችና ተግባራት ላይ የፖሊሲ ውሳኔዎችን ይሰጣል።
	የትራንስፖርትና ኮሙዩኒኬሽን እንዲሁም የኃይል ሚኒስትሮች	የሚኒስትሮች ስብሰባ የትራንስፖርት፣ የኮሙዩኒኬሽን፣ የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂና የኃይል ኃላፊ ሚኒስትሮችን ያቀፈ ነው። ስብሰባው ከኃይል፣ ከኮሙዩኒኬሽንና ከመሠረተ ልማት ጋር በተያያዙ ጉዳዮች ላይ የፖሊሲ ውሳኔዎችን ለመስጠት በየዓመቱ ይካሄዳል።
ብሔራዊ ተቆጣጣሪ ባለሥልጣናትን ጨምሮ ብሔራዊ ሚኒስቴሮች፣ መምሪያዎችና ኤጀንሲዎች	የኃይል ዘርፉን የሚመሩ ብሔራዊ ሚኒስቴሮች፣ መምሪያዎችና ኤጀንሲዎች ፡	የ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ቴክኒካዊ ድጋፍ በመንግሥታት ጥያቄ መሠረት ያገኛሉ። የየሀገራቸውን ተሳትፎ በመምራት ሀገራት ከፕሮግራሙ ተጠቃሚ እንዲሆኑ ያደርጋሉ።
በሚደገፉ ሀገራት ውስጥ ያሉ የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች	በሚደገፉ ሀገራት ውስጥ ያሉ የታዳሽ ኃይል ቴክኖሎጂ አምራች ኩባንያዎች	የፕሮጀክቱ ተጠቃሚዎች።
ዓለም አቀፍ አጋሮች	የዓለም ባንክ፣ ሌሎች ባለብዙ ወገንና የሁለትዮሽ ለጋሾች	የፕሮግራሙና በ ኃይል ዘርፍ ውስጥ ያሉ ተያያዥ ተነሳሽነቶች የገንዘብ ምንጮች። የአካባቢና ማኅበራዊ ጉዳዮች አስተዳደርና የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕውቀት አላቸው።
	የአውሮፓ ኅብረት ፣ የአፍሪካ ልማት ባንክ፣ የአፍሪካ ሚኒ ግሪድ አልሚዎች ማኅበር፣ የኃይል ዘርፍ አስተዳደር ድጋፍ ፕሮግራም፣ የአፍሪካ ኅብረት ፣ የአፍሪካ አህጉራዊ ነጻ የንግድ ቀጣና ፣ የንግድና ልማት ባንክ	የተለያዩ የክልል ፖሊሲና የቁጥጥር ማዕቀፎችን በተቀናጀ መንገድ መገምገምና/ወይም ማዘጋጀትን ይደግፋሉ፤ ይህም ውድድርን ለማሳደግና በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ ቀጣና ወጪ ቆጣቢና አስተማማኝ የሆነ የ ኃይል አገልግሎቶች ተደራሽነትን ለማሻሻል አስተዋጽኦ ያደርጋል። በጋራ ዓላማዎች ላይ ለመተባበር የመግባቢያ ሰነድ ይፈራረማሉ።
የክልል ማኅበራት - የግሉ ዘርፍ ማኅበራትን ጨምሮ	የምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ የኃይል ተቆጣጣሪዎች ክልላዊ ማኅበር ፣ የምሥራቅ አፍሪካ የኃይል ተቆጣጣሪዎች ማኅበር ፣ የምሥራቅ አፍሪካ የታዳሽ ኃይልና የኃይል ቁጠባ የልህቀት ማዕከል	የሚከተሉትን በማከናወን ወሳኝ ሚና ይጫወታሉ፡- (i) የዘርፍ ማሻሻያዎችን ለማገዝና በቀጣናው ውስጥ ወደ የግል ካፒታል ማሰባሰብ የሚያመራ የመንግሥትና የግል ውይይት ለማመቻቸት የክልል የፖሊሲ ስምምነት ማቋቋም፣ (ii) ዲጂታል ተደራሽነትንና አጠቃቀምን ለማበረታታት በክልል ደረጃ የተቀናጁ ማዕቀፎችን፣ መመሪያዎችንና መስፈርቶችን ማዘጋጀት፣ እንዲሁም (iii) የተቀናጀ የመሠረተ ልማት ዕቅድ ዝግጅትን መደገፍ።
የክልል ኢኮኖሚ ማኅበረሰቦች	የምሥራቅ አፍሪካ ማኅበረሰብ - የምሥራቅ አፍሪካ ማኅበረሰብ ፣ የልማት በይነ መንግሥታት ባለሥልጣን – የመንግሥታት ልማት ተቋም ፣ የሕንድ ውቅያኖስ ኮሚሽን ፣	ኮሜሳ ከእነዚህ የክልል ማኅበረሰብ ልማት ድርጅቶች ጋር ይተባበራል። የክልል ፖሊሲዎችንና ማዕቀፎችን በማቋቋም ረገድ ወሳኝ ናቸው።

የባለድርሻ አካላት ቡድኖች	ባለድርሻ አካላት	ከ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ጋር ያለው ተዛማጅነት
	የደቡብ አፍሪካ ልማት ማኅበረሰብ	
ሌሎች ፍላጎት ያላቸው ድርጅቶች	የሴቶችና የሴት ልጆችን ተመጣጣኝ ዋጋ ያላቸው የኃይል ምንጮች ተደራሽነት የሚደግፉ ድርጅቶች	የሴቶችና የሴት ልጆችን ለንጹህ ምግብ ማብሰያ የሚውል ኃይል ተደራሽነት እንዲሁም የታዳሽ ኃይል አምራች አጠቃቀምን ለማሻሻል ድጋፍና ትብብር ይሰጣሉ.

2.3 የባለድርሻ አካላት ፍኖተካርታ

የተሳትፎ ዘዴውን ከታለሙት ባለድርሻ አካላትና ከኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሥራዎች ጋር ካላቸው ግንኙነት (ማለትም ከተጽዕኖአቸውና ከፍላጎታቸው) አንጻር ማበጀት አስፈላጊ ነው። የባለድርሻ አካላት መዋቅር ሥራ የባለድርሻ አካላትን በፕሮግራሙ ላይ ያላቸውን የፍላጎት ደረጃ እንዲሁም በውሳኔ አሰጣጥና በሌሎች የፕሮግራሙ ባለድርሻ አካላት ላይ ያላቸውን ተጽዕኖ ለመረዳት የሚደረግ ሲሆን፣ በፕሮግራሙ ዑደት በሙሉ ይቀጥላል።
የባለድርሻ አካላት ፍላጎትና የተጽዕኖ ደረጃ ተለዋዋጭ መሆኑንና በጊዜ ሂደት እንደሚለወጥ ማስተዋል ተገቢ ነው፤ በመሆኑም የባለድርሻ አካላት ፍኖተ ካርታውንና የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ን በየጊዜው ማዘመን ያስፈልጋል። የፍኖተ ካርታ ሥራው በተጋላጭነታቸው ወይም በተነጠልነታቸው (እንደ አካል ጉዳተኞች ወይም አረጋውያን) ምክንያት በምክክር ተግባራት ላይ መሳተፍ ሊከብዳቸው የሚችሉና በታቀደው ፕሮግራም የሚነኩ ወይም ፍላጎት ያላቸውን ባለድርሻ አካላት ለመለየትም ይረዳል።

የባለድርሻ አካላት የፍኖተ ካርታ ሥራ የሚከተሉትን ያገናዝባል፦

(i) በኮሜሳ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሥራዎችና ተግባራት የተነኩትን።
(ii) መደበኛና መደበኛ ያልሆኑ የማኅበረሰብ መሪዎችንና በምን ያህል ደረጃ እንደ ተወካዮች እንደሚታዩ።
(iii) የባለድርሻ አካላቱ ድጋፍ ለፕሮግራሙ አዎንታዊ፣ ገለልተኛ ወይም ተቃዋሚ መሆኑን።
(iv) የእያንዳንዱ ባለድርሻ አካል ከፕሮግራሙ ጋር የተያያዙ ፍላጎቶችንና ስጋቶችን፤ እንዲሁም
(v) የተለያዩ ባለድርሻ አካላት በፕሮግራሙ ላይ እንዴት ተጽዕኖ ሊያሳድሩ እንደሚችሉና ይህም ምን ዓይነት ስጋቶች ወይም ዕድሎች እንደሚያመጣ።

በእያንዳንዱ ባለድርሻ አካል የፍላጎት ደረጃ ወይም በፕሮግራሙ ላይ ባለው ተጽዕኖ መሠረት የተለያየ የተሳትፎ ጥንካሬ ደረጃ ይተገበራል። ባለድርሻ አካላት ከዚህ በታች በቀረበው ማትሪክስ ተለይተው ተቀምጠዋል።

የፍላጎት ደረጃ				
ከፍተኛ	የዓለም ባንክ፣ የንግድና ልማት ባንክ	የኃይል አገልግሎት ድርጅቶች የሚደገፉ የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች ብሔራዊ የኃይል ተቆጣጣሪዎች የሴቶችና የሴት ልጆችን የንጹህ ምግብ ማብሰያ ቴክኖሎጂዎች ተደራሽነት የሚደግፉ ድርጅቶች እና ታዳሽ ኃይልን ለምርታማ ተግባራት መጠቀም	የትራንስፖርትና የኃይል ኃላፊ ሚኒስትሮች
ዝቅተኛ	የአፍሪካ ኅብረት፣ የተባበሩት መንግሥታት ኤጀንሲዎች	የዓለም ባንክ	የኮሜሳ የሚኒስትሮች ምክር ቤት የደቡብ አፍሪካ ልማት ማኅበረሰብ፣ የምሥራቅ አፍሪካ ማኅበረሰብየመንግሥታት ልማት ተቋም	

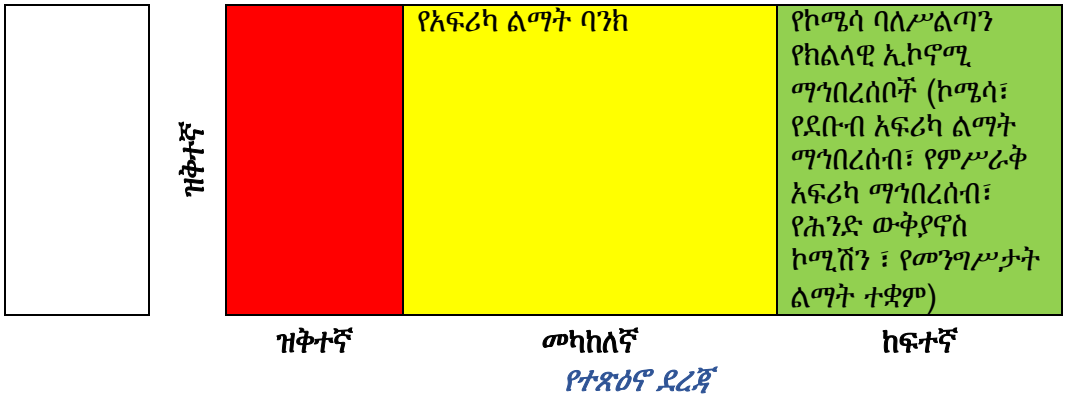

ሥዕል 1። የባለድርሻ አካላት ተጽዕኖ–ፍላጎት ማትሪክስ

3 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ሂደት

3.1 በፕሮጀክቱ አፈጻጸም ወቅት የተከናወነ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ማጠቃለያ

የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት በሰኔ 2024 (የጎርጎርዮሳውያን ዘመን አቆጣጠር) በይፋ ከተጀመረ ወዲህ የኮሜሳ ጽሕፈት ቤት በፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍሉ አማካይነት ሁሉን አቀፍና ተሳትፎ ያለው አፈጻጸም እንዲኖር ለማረጋገጥ ከተለያዩ ባለድርሻ አካላት ጋር በንቃት ሲሠራ ቆይቷል። የመጀመሪያዎቹ ተሳትፎዎች ፕሮጀክቱን የመንግሥት ሚኒስቴሮችን፣ የቁጥጥር አካላትንና የልማት አጋሮችን ጨምሮ ለዋና ዋና የክልል ተዋናዮች በማስተዋወቅ ላይ ያተኮሩ ነበሩ። እነዚህ ምክክሮች ለጋራ ዕቅድ ዝግጅትና ከብሔራዊ የዲጂታል ሽግግር ስትራቴጂዎች ጋር ለመጣጣም መሠረት ጥለዋል።

የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል በተጨማሪም ወደ ተጋላጭና የተገለሉ ቡድኖች ትኩረት ያደረገ የተደራሽነት ሥራ የጀመረ ሲሆን፣ አመለካከታቸው የፕሮጀክቱን ዲዛይንና አፈጻጸም እንዲያግዝ የግብረ መልስ ሥርዓቶችን አካቷል። ኮሜሳ በ2024 እና በ2025 (የጎርጎርዮሳውያን ዘመን አቆጣጠር) በተካሄዱት የአየር ንብረት ፈጠራ ጉባኤዎች ላይ ያደረገው ተሳትፎ በክልል የአየር ንብረትና የዲጂታል ውይይት ረገድ ትልቅ ምዕራፍ ነበር። በ ለአየር ንብረት ፈጠራ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ቡድን በዲጂታል ማካተትና በአየር ንብረት ፈጠራ ላይ የሠራውን ሥራ ያቀረበ ሲሆን፣ ከመላው አፍሪካ ባለድርሻ አካላትን የሳቡ የካርቦን ገበያ ዌቢናሮችንም አዘጋጅቷል። እነዚህ ዌቢናሮች በካርቦን ዋጋ አወሳሰን፣ በገበያ ተደራሽነትና በክልል የማጣጣም ጥረቶች ላይ የዕውቀት ልውውጥ መድረክ ፈጥረዋል። በተመሳሳይ ጊዜ የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ተግባራት ሁሉ የጾታ ጉዳዮችን ማካተትን ለማጠናከርና ከአባል ሀገራት የተውጣጡ የትኩረት ነጥብ ኃላፊዎችን አቅም ለመገንባት ያለሙ ተከታታይ ሥርዓተ ጾታ ሴሚናሮች አካሂዷል።

የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል ለጾታ ማካተት ያለውን ቁርጠኝነት በማስቀጠል ጾታን ያገናዘበ ፋይናንስና ዲጂታል ሥራ ፈጠራ ላይ የጋራ ጥንካሬዎችን ለመፈለግ ከንግድና ልማት ባንክ እና ከአፍሪካ ልማት ባንክ ጋር ስትራቴጂያዊ ስብሰባ አመቻችቷል። ይህ ተሳትፎ የጾታ ፍትሐዊነትን በክልል የኢንቨስትመንት ማዕቀፎች ውስጥ የማካተትን አስፈላጊነት አጉልቷል። በተጨማሪም የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል በወጣቶችና በሴቶች ላይ በማተኮር በዲጂታል ክህሎቶችና በአየር ንብረት የመቋቋም አቅም ላይ ያሉ የአቅም ግንባታ ዕድሎችን ለመወያየት ከካፋዌ ጎርጅ ክልላዊ የሥልጠና ማዕከል ጋር የቴክኒክ ስብሰባ አካሂዷል።

በመስከረም 2025 (ጎርጎርዮሳውያን አቆጣጠር) የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሳምንት በተሳካ ሁኔታ የተካሄደ ሲሆን፣ ከመላው የኮሜሳ ቀጣና ከ400 በላይ ባለድርሻ አካላትን ለአንድ ሳምንት በሚቆይ ተከታታይ ወርክሾፖች፣ ኤግዚቢሽኖችና የፖሊሲ ውይይቶች ላይ አሰባስቧል። ዝግጅቱ ሂደቱን ለመገምገም፣ የተገኙ ትምህርቶችን ለመጋራትና ለቀጣዩ የአፈጻጸም ምዕራፍ መፍትሔዎችን በጋራ ለመፍጠር መድረክ ሆኖ አገልግሏል። ከዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሳምንት የተገኘው የባለድርሻ አካላት ግብረ መልስ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድና የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ መመሪያ እንዲዘመኑ አግዟል፤ ይህም ፕሮጀክቱ ለክልሉ ፍላጎቶችና ቅድሚያዎች ምላሽ ሰጪ ሆኖ እንዲቀጥል አድርጓል። በተጨማሪም በታህሳስ 3 ቀን 2025 (ጎርጎርዮሳውያን አቆጣጠር) ኮሜሳ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም -ዛምቢያ ፕሮጀክት ጅማሮን ደግፏል።

ከጥር እስከ መስከረም 2026 ባለው ጊዜ ኮሜሳ በዓለም ባንክ በሚደገፈው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም አማካይነት በምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ የንጹህ ኃይል ተደራሽነትን ለማሳደግ፣ የካርቦን ገበያዎችን ለማጠናከርና ዘላቂ የኃይል ኢንቨስትመንቶችን ለማበረታታት የተለያዩ ተነሳሽነቶችን ተግባራዊ አድርጓል።

ዋና ዋና ስኬቶች የ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የፕሮጀክት ዝግጅት ፋሲሊቲ ጅማሮና ማስተዋወቅን ያካትታሉ፤ ይህም የግሉ ዘርፍ ኩባንያዎች በባንክ ሊደገፉ የሚችሉ የንጹህ ኃይል ፕሮጀክቶችን እንዲያዘጋጁ ቴክኒካዊ ድጋፍና የእርዳታ ገንዘብ ይሰጣል። ፋሲሊቲው በሚያዚያ 2026 (ጎርጎርዮሳውያን አቆጣጠር) የተጀመረ ሲሆን፣ በኋላም በሀምሌ ወር በተካሄደ ዌቢናር ለክልሉ የግሉ ዘርፍ ባለድርሻ አካላት የቀረበ ሲሆን፣ ለአዋጭነት ጥናቶች፣ ለፋይናንስ ሞዴሊንግ፣ ለግብይት አማካሪ አገልግሎቶች፣ ለካርቦን ፋይናንስና ለኃይል አምራች አጠቃቀም ተነሳሽነቶች የሚሰጠውን ድጋፍ አጉልቷል።

ኮሜሳ በተጨማሪም በኃይል ዕቅድ ዝግጅትና ፋይናንስ ላይ በሚደረጉ ፈጠራዊ አቀራረቦች ላይ ያተኮሩ የክልል የዕውቀት መጋሪያ ዌቢናሮችን አዘጋጅቷል። እነዚህም በማስረጃ ላይ ለተመሠረተ የኤሌክትሪፊኬሽን ዕቅድ ዝግጅት ስለ ጂአሲፓሻል የካርታ ሥራ ቴክኖሎጂዎች የተዘጋጀ ዌቢናር እንዲሁም ስለ ዲጂታል ክትትል፣ ሪፖርት ማድረግና ማረጋገጥ ሥርዓቶች የተዘጋጀ ሌላ ዌቢናር ያካትታሉ፤ እነዚህም ዲጂታል መፍትሔዎች ግልጽነትን እንዴት ማሻሻል፣ ወጪን መቀነስ፣ የባለሀብቶችን እምነት ማጠናከርና አስተማማኝ የካርቦን ክሬዲቶች እንዲፈጠሩ ማመቻቸት እንደሚችሉ አሳይተዋል።

በኬንያ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የብሔራዊ የኃይል አምራች አጠቃቀም **ስትራቴጂ** ዝግጅትን ደግፏል፤ ይህም በኃይል፣ በግብርናና በኢንዱስትሪ ዘርፎች መካከል ያለውን ትስስር በማጠናከርና የኤሌክትሪፊኬሽንን የልማት ተጽዕኖ ከፍ በማድረግ የኃይል ተደራሽነትን ከኢኮኖሚ ሽግግር ጋር ለማስተሳሰር ያለመ ነው።

በካርቦን ገበያዎች ላይ የሚደረገው የክልል ትብብር በናይሮቢ በተካሄደው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም የካርቦን ቀናት 2026 እንዲሁም ከዓለም አቀፍ የካርቦን ምክር ቤት ጋር በትብብር ስለ ዓለም አቀፍ የካርቦን መስፈርቶች በተካሄደው ዌቢናር አማካይነት የበለጠ ተጠናክሯል። እነዚህ ተሳትፎዎች የባለድርሻ አካላትን የካርቦን ፋይናንስ ዕድሎች፣ የዲጂታል የክትትል፣ ሪፖርት አቀራረብ እና ማረጋገጫ ሥርዓቶችና የኃይል ተደራሽነትንና የአየር ንብረት እርምጃ ዓላማዎችን ለመደገፍ ጥራት ያላቸው የካርቦን ክሬዲቶች ስለማዘጋጀት ያላቸውን ግንዛቤ አሳድገዋል።

3.1.1 የታቀዱ ተግባራት

ኮሜሳና የዓለም ባንክ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራምን አፈጻጸም ለመደገፍና በቀጣናው ውስጥ የባለድርሻ አካላትን ተሳትፎ ለማጠናከር በርካታ ቁልፍ ተሳትፎዎችን አቅደዋል። በ መስከረም 15-17 ቀን 2026 (የጎርጎርዮሳውያን ዘመን አቆጣጠር) ፣ የጾታ ጉዳዮች ማካተት ወርክሾፕ በኪጋሊ፣ ሩዋንዳ የተካሄደ ሲሆን፣ በኃይል ተደራሽነት ተነሳሽነቶች ውስጥ የጾታ ጉዳዮችን ማካተትን ለማጠናከር ከዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ሀገራት ከ50 በላይ ተሳታፊዎችን አሰባስቧል። በ መስከረም 21 ቀን 2026 (የጎርጎርዮሳውያን ዘመን አቆጣጠር) ፣ ኮሜሳና የዓለም ባንክ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ለአካታች ልማት የሚያገለግል አረንጓዴና ተቋቋሚ የኃይል ተደራሽነት ፕሮግራም ን ለባለድርሻ አካላት ለማስተዋወቅና ስለ ዓላማዎቹና ዕድሎቹ ግንዛቤ ለመስጠት ዌቢናር ያዘጋጃሉ። ወደፊትም ኮሜሳና የዓለም ባንክ 3ኛውን የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንሳምንት በናይሮቢ፣ ኬንያ ከታህሳስ 7-11 ቀን 2026 (የጎርጎርዮሳውያን ዘመን አቆጣጠር) ድረስ ያካሂዳሉ፤ በዚህ ወቅትም የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ለአካታች ልማት የሚያገለግል አረንጓዴና ተቋቋሚ የኃይል ተደራሽነት ፕሮግራም , ይፋዊ ጅማሮ የሚከናወን ሲሆን፣ ይህም በቀጣናው ውስጥ የኃይል ተደራሽነትን ለማሳደግ የትብብር፣ የዕውቀት መጋሪያና የስትራቴጂ ውይይት መድረክ ይሆናል።

3.2 ግንዛቤ ሊፈጠርባቸው የሚገቡ አንኳር ጉዳዮች

3.2.1 ለባለድርሻ አካላት መተላለፍ ያለባቸው ጠቃሚ መልእክቶች

(i) የፕሮግራሙ ዳራና ስለ ፕሮጀክቱ የሚደረጉ ቀጣይ አጠቃላይ ግንኙነቶች

ፕሮግራሙ ለምን እንደተጀመረ፣ ዓላማዎቹንና የሚደግፋቸውን ሰፊ የልማት ግቦች አውድ ማቅረብ። ይህ ባለድርሻ አካላት የፕሮጀክቱን ምክንያታዊነትና አግባብነት እንዲረዱ ይረዳል.

(ii) የፕሮግራሙ አጠቃላይ መግለጫ

የፕሮግራሙን ወሰን፣ የቆይታ ጊዜና ዋና ዋና ክፍሎችን ጨምሮ ምን እንደሚያካትት ማብራራት። ይህ ባለድርሻ አካላት ስለ ፕሮግራሙ አወቃቀር ግልጽ ምስል እንዲኖራቸው ያደርጋል።

(iii) የፕሮግራሙ ተግባራት መረጃ

እንደ ግንባታ፣ ሥልጠና ወይም የማኅበረሰብ ተሳትፎ ያሉ በፕሮግራሙ ሥር የሚከናወኑ ተግባራትን የሚጠበቀውን ጊዜ ጨምሮ በዝርዝር ማቅረብ። ይህ ባለድርሻ አካላት ምን መቼ እንደሚከናወን አስቀድመው እንዲያውቁ ይረዳል።

(iv) ሊገኙ የሚችሉ የፕሮግራሙ ጥቅሞችና ተጽዕኖዎች

የሚጠበቁ አዎንታዊ ውጤቶችን (ለምሳሌ የኢኮኖሚ ዕድገት፣ የተሻሻለ መሠረተ ልማት፣ የሥራ ዕድል ፈጠራ) እንዲሁም ሊኖሩ የሚችሉ የአካባቢ ወይም ማኅበራዊ ተጽዕኖዎችን ማጉላት። ይህ መተማመንንና ግልጽነትን ይገነባል።

(v) ከባለድርሻ አካላት ጋር ለመሥራት የሚከተለው ሂደት

ስብሰባዎችን፣ ጥናቶችንና የግብረ መልስ ሥርዓቶችን ጨምሮ ባለድርሻ አካላት በፕሮግራሙ ዑደት ውስጥ እንዴት እንደሚማከሩና እንደሚሳተፉ መዘርዘር።

(vi) የፕሮግራሙ የቅሬታ አቀራረብ ሥርዓት

ባለድርሻ አካላት ስጋቶቻቸውን ወይም ቅሬታዎቻቸውን የሚያቀርቡበትን ሥርዓት እንዲሁም እነዚህ በፍጥነትና በፍትሐዊነት እንዴት እንደሚፈቱ ማብራራት።

(vii) የሠራተኛ አስተዳደር ሂደቶች

ቅጥርን፣ የሥራ ሁኔታዎችን፣ የጤናና ደኅንነት መስፈርቶችንና ከሠራተኛ ሕጎች ጋር መጣጣምን ጨምሮ የሠራተኛ አስተዳደር እንዴት እንደሚከናወን መረጃ መስጠት።

(viii) ባለድርሻ አካላት በፕሮግራሙ እንዴትና መቼ መሳተፍ እንደሚችሉ

እንደ የሕዝብ ምክክሮች፣ ወርክሾፖች ወይም የክትትል ተግባራት ያሉ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕድሎችን ማብራራትና የእነዚህን ተሳትፎዎች የጊዜ ሰሌዳ መግለጽ። ማንኛውም ቅሬታ ወይም ግብረ መልስ ካለ ባለድርሻ አካላት ኮሜሳን በሚከተሉት አድራሻዎች ማግኘት ይችላሉ፡-

i	ኢሜይል፡ ascentproject@comesa.int; grmascent@comesa.int,
ii	ስልክ፡ (260) 211 229725/32
iii	ደብዳቤ፡ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮጀክት አስተባባሪ፡ የመሠረተ ልማትና ሎጂስቲክስ ክፍል። የኮሜሳ ጽሕፈት ቤት፣ ኮሜሳ ማዕከል፣ ፖ.ሣ.ቁ. 30051፣ ሉሳካ 10101፣ ዛምቢያ
iv	በአካል፡ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮግራም ጽሕፈት ቤት፣ ኮሜሳ ሐውስ፣ ቤን ቤላ መንገድ፣ ሉሳካ፣ ዛምቢያ
v	ጸታዊ ጥቃትን በተመለከተ ለ ወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ትኩረት ነጥብ ኃላፊዎቻችን ያሳውቁ፡ seah_ascent@comesa.int
vi	በስብሰባዎች፣ በጉባኤዎችና በወርክሾፖች አማካይነት

3.2.2 መቼና ምን መተላለፍ እንዳለበት

የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ የተዋቀረና በመደበኛነት የሚከናወን ይሆናል፤ ሆኖም ጉዳዮች በሚነሱበት ጊዜ ምላሽ የመስጠት ተለዋዋጭነት ይኖረዋል። በሰፊው ሲታይ ለታቀደው ፕሮግራም የሚደረገው የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ በዝግጅትና በሥራ ላይ ተሳትፎ ተግባራት ተመድቧል።

3.3.3 የግንኙነት ዘዴዎች

ኮሜሳ ባለድርሻ አካላትን ለማሳተፍ የሥልጣን ደረጃቸውን፣ ማኅበራዊ ኢኮኖሚያዊ ሁኔታቸውን እንዲሁም እንደ ትምህርት፣ የማንበብና የመጻፍ ችሎታና የቋንቋ ብቃት ያሉ ባህላዊና ምሁራዊ ጉዳዮችን ከግምት በማስገባት የተለያዩ የግንኙነት ዘዴዎችን ይጠቀማል።

የጋራ ገበያው ይፋዊ ቋንቋዎች እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛና ዐረብኛ ሲሆኑ፣ የኮሜሳ አባል ላልሆኑ ፖርቱጋልኛ ተናጋሪ ሀገራት ተሳታፊዎች ፖርቱጋልኛም ይካተታል። በመሆኑም የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ በየሀገሩ ይፋዊ ቋንቋዎች መሠረት ይበጃል።

ለመደበኛ ስብሰባዎችና ለይፋዊ ግንኙነት እንግሊዝኛ እንደ ዋና ቋንቋ ያገለግላል፤ ምክንያቱም ለንግድ ሥራ በስፋት ተቀባይነት ያለው በመሆኑ ነው። ሆኖም ኮሜሳ ማካተትንና ተደራሽነትን ለማረጋገጥ ሌሎች የጋራ ገበያ ቋንቋዎችንም ለመጠቀምና አስፈላጊ በሚሆንበት ጊዜ የግንኙነት ቁሳቁሶችን ትርጉም ለማቅረብ የተቻለውን ሁሉ ያደርጋል።

3.4 የፕሮጀክቱ ባለድርሻ አካላት ፍላጎቶችና ለተሳትፎ የሚያገለግሉ ዘዴዎች፣ መሣሪያዎችና ቴክኒኮች ማጠቃለያ

ሠንጠረዥ 3 የፕሮግራሙን የባለድርሻ አካላት የመረጃ ፍላጎቶች ማጠቃለያ ያሳያል። ሠንጠረዥ 4 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎና የመረጃ ይፋ ማድረጊያ ዘዴዎችን የሚያቀርብ ሲሆን፣ ሠንጠረዥ 5 ደግሞ የባለድርሻ አካላት የምክክር ዕቅድን ያሳያል።

ሠንጠረዥ 3፦ የፕሮጀክት ባለድርሻ አካላት መረጃ ፍላጎቶች ማጠቃለያ

የባለድርሻ አካል ቡድን	ባለድርሻ አካል	የቋንቋ ፍላጎቶች	ተመራጭ የመገናኛ ዘዴ(ዎች)	ልዩ ፍላጎቶች
አጠቃላይ አባል ሀገራት	ባለስልጣን (የመንግስት ወይም የሀገር መሪ)	እንግሊዝኛ፣ ፖርቱጋልኛ፣ ፈረንሳይኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች የተዋቀሩ አጀንዳዎች በኢሜይል መገናኘት	የፕሮግራም መረጃ ሰነድ እና የአካባቢና ማኅበራዊ ቁርጠኝነት ዕቅድ ። በፕሮጀክቱ ላይ ቀጣይነት ያለው አጠቃላይ ግንኙነት።
	የሚኒስትሮች ምክር ቤት	እንግሊዝኛ፣ ፖርቱጋልኛ፣ ፈረንሳይኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች የተዋቀሩ አጀንዳዎች በኢሜይል መገናኘት ደብዳቤዎች	የፕሮግራም ሚናዎች እና ኃላፊነቶች የታቀዱ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎዎች፣ የመረጃ ማመንጨት እና ማሰራጨት። መደበኛ መደበኛ እና መደበኛ ያልሆኑ ስብሰባዎች። በፕሮጀክቱ ላይ ቀጣይነት ያለው አጠቃላይ ግንኙነት።
	ጾታ፣ ገንዘብ እና ኢነርጂ ኃላፊ የሆኑ ሚኒስትሮች ስብሰባ	እንግሊዝኛ፣ ፖርቱጋልኛ፣ ፈረንሳይኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች የተዋቀሩ አጀንዳዎች	የፕሮግራም ሚናዎች እና ኃላፊነቶች የታቀዱ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎዎች፣ የመረጃ ማመንጨት እና ማሰራጨት። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።

የባለድርሻ አካል ቡድን	ባለድርሻ አካል	የቋንቋ ፍላጎቶች	ተመራጭ የመገናኛ ዘዴ(ዎች)	ልዩ ፍላጎቶች
	የፕሮጀክት መሪ ኮሚቴ፣ ቴክኒካዊ የሥራ ቡድን	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች፣ የተዋቀሩ አጀንዳዎች፣ ድረ-ገፅ፣ ዲጂታል ግንኙነት	የትግበራ፣ የእንቅስቃሴዎች ክትትል እና የአስተዳደር፣ የገንዘብ፣ የሰው ኃይል እና ስትራቴጂካዊ ጉዳዮች ማስተባበር። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
የአረንጓዴ የአየር ንብረት ፈንድ ብሔራዊ የተሰየሙ ባለስልጣናት	ባለስልጣን	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ፣ አማርኛ	መደበኛ ስብሰባዎች የተዋቀሩ አጀንዳዎች	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ማፋጠን ለአካታች ልማት የሚያገለግል አረንጓዴና ተቋቋሚ የኃይል ተደራሽነት ፕሮግራም ፣ በውጤቶቹ እና ከኮሜሳ የፕሮግራም ጥቅሞችንና ድጋፍን እንዴት ማግኘት እንደሚቻል ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
ብሔራዊ ተቆጣጣሪ ባለሥልጣናትን ጨምሮ ብሔራዊ ብሔራዊ ሚኒስቴሮች፣ መምሪያዎችና ኤጀንሲዎች ዎች	ኢነርጂ ኃላፊ የሆኑ ብሔራዊ ሚኒስቴሮች፣ መምሪያዎችና ኤጀንሲዎች ዎች	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች፣ ዲጂታል ግንኙነት፣ ድረ-ገፅ	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ ፣ በውጤቶቹ እና ከኮሜሳ የፕሮግራም ጥቅሞችንና ድጋፍን እንዴት ማግኘት እንደሚቻል ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
በተደገፉ ሀገራት ውስጥ ያሉ የግል ዘርፍ ኩባንያዎች	በተደገፉ ሀገራት ውስጥ ኢነርጂ የሚያቀርቡ ኩባንያዎች	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣	መደበኛ መደበኛ እና መደበኛ	ስለ ፕሮጀክት ምርቶችና አገልግሎቶች እና

የባለድርሻ አካል ቡድን	ባለድርሻ አካል	የቋንቋ ፍላጎቶች	ተመራጭ የመገናኛ ዘዴ(ዎች)	ልዩ ፍላጎቶች
	የኮሜሳ የንግድ ምክር ቤት	ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	ያልሆኑ ስብሰባዎች፣ ዲጂታል ግንኙነት፣ ድረ-ገፅ	እንዴት ማግኘት እንደሚቻል መረጃ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
አመቺ አካባቢን የሚፈጥሩ ድርጅቶች እና ባለሀብቶች	የኢንዱስትሪ ማህበራት፣ የፋይናንስ ተቋማት የኢነርጂ ተደራሽነት ገበያ ልማትን ለመደገፍ እና የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮግራም ግቦችን ለማሳካት የሚያግዙ የኢነርጂ ተደራሽነት ኩባንያዎችን ለመደገፍ ድጋፍ ያገኛሉ	እንግሊዝኛ	መደበኛ ስብሰባዎች የተዋቀሩ አጀንዳዎች	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮጀክት እና በውጤቶቹ ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ።
ዓለም አቀፍ ኢጋሮች	የዓለም ባንክ ሌሎች ለጋሾች ፣ የአውሮፓ ኅብረት፣ የአፍሪካ ልማት ባንክ፣ የንግድና ልማት ባንክ	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	ኢሜይል፣ የስልክ ጥሪዎች፣ ስብሰባዎች (በአካል ወይም በምናባዊ) የተዋቀሩ አጀንዳዎች ድረ-ገፅ	ከዝግጅት፣ ትግበራ፣ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ፣ የጋራ ቁጥጥር እና አስተዳደር ጥረቶች፣ የተሞክሮ ልውውጥ፣ የደረሱ ቅሬታዎች እና እንዴት እየተስተናገዱና እየተፈቱ እንዳሉ ጋር በተያያዘ የፕሮግራም እድገት። መደበኛ መደበኛ እና መደበኛ ያልሆኑ ስብሰባዎች። በጋራ ግቦች ላይ ለመተባበር የመግባቢያ ስምምነቶችን መፈረም። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
ክልላዊ የኢነርጂ ማህበራት	የምሥራቅና ደቡብ አፍሪካ የኃይል ተቆጣጣሪዎች ክልላዊ ማኅበር ፣ የምሥራቅ አፍሪካ የኃይል ተቆጣጣሪዎች ማኅበር ፣ የምሥራቅ አፍሪካ የታዳሽ ኃይልና የኃይል ቁጠባ የልህቀት ማዕከል	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	መደበኛ መደበኛ እና መደበኛ ያልሆኑ ስብሰባዎች ድረ-ገፅ	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና በውጤቶቹ ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።

የባለድርሻ አካል ቡድን	ባለድርሻ አካል	የቋንቋ ፍላጎቶች	ተመራጭ የመገናኛ ዘዴ(ዎች)	ልዩ ፍላጎቶች
ክልላዊ ኢኮኖሚያዊ ማህበረሰቦች	የምሥራቅ አፍሪካ ማኅበረሰብ ፣ ፣የደቡብ አፍሪካ ልማት ማኅበረሰብ፣ የመንግሥታት ልማት ተቋም ፣ የሕንድ ውቅያኖስ ኮሚሽን	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች፣ ዲጂታል ግንኙነት፣ ድረ-ገፅ	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና በውጤቶቹ ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
ሌሎች ፍላጎት ያላቸው ድርጅቶች	ሴቶችና ልጃገረዶች ተመጣጣኝ የኢነርጂ ምንጮችን እንዲያገኙ የሚደግፉ ድርጅቶች	እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና አረብኛ	መደበኛ ስብሰባዎች የተዋቀሩ አጀንዳዎች ድረ-ገፅ፣ ዲጂታል ግንኙነት	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና በውጤቶቹ ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
		እንግሊዝኛ	መደበኛ መደበኛ እና መደበኛ ያልሆኑ ስብሰባዎች፣ ድረ-ገፅ፣ ዲጂታል ግንኙነት	በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና በውጤቶቹ ላይ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
በአጠቃላይ ማህበረሰቦች ወይም በድንበር ተሻጋሪ አካባቢዎች የሚኖሩ ማህበረሰቦች		ተወላጅ/የአካባቢ ቋንቋዎች	በአካል ገጥሞ መገናኘት፣ ሬዲዮ እና ቴሌቪዥን፣ የመንገድ ላይ ትርኢቶች፣ የሚና ጨዋታዎች ወዘተ።	ስለ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና ውጤቶቹ እንዲሁም የቅሬታ አፈታት ሥርዓትን እንዴት መጠቀም እንደሚችሉ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።

የባለድርሻ አካል ቡድን	ባለድርሻ አካል	የቋንቋ ፍላጎቶች	ተመራጭ የመገናኛ ዘዴ(ዎች)	ልዩ ፍላጎቶች
ሁሉም መብት ያላቸው/የተለያዩ የኢነርጂ ምንጮች ተጠቃሚዎች	ሁሉም ተጠቃሚዎች፣ የሲቪል ማህበረሰብ ድርጅቶች እና ሌሎች ቡድኖች	አረብኛ፣ እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና የአካባቢ ቋንቋዎች	ሬዲዮ፣ ቴሌቪዥን፣ ዲጂታል ግንኙነት እና ድረ-ገፅ	ስለ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና ውጤቶቹ እንዲሁም የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ን እንዴት መጠቀም እንደሚችሉ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች።
ተጋላጭና ተገልለው የሚኖሩ ቡድኖች እና ተጎጂ ቡድኖች	በፕሮጀክት ትግበራ አካባቢዎች ያሉ የማህበረሰብ አባላት	አረብኛ፣ እንግሊዝኛ፣ ፈረንሳይኛ፣ ፖርቱጋልኛ እና የአካባቢ ቋንቋዎች	ሬዲዮ፣ ቴሌቪዥን፣ የመንገድ ላይ ትርኢቶች፣ የሚና ጨዋታዎች፣ ድራማ	ስለ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ እና ውጤቶቹ እንዲሁም የቅሬታ አፈታት ሥርዓትን እንዴት መጠቀም እንደሚችሉ ግንዛቤ ማስጨበጥ። ልዩ የፕሮጀክት ውጤቶች

ሠንጠረዥ 4። የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እና የይፋ ኢደራረግ ዘዴዎች

የፕሮግራም ደረጃ	ይፋ የሚደረግ መረጃ	ዒላማ ባለድርሻ አካላት	የመገናኛ ቻናሎች	የጊዜ ሰሌዳ	ኃላፊነቶች
የፕሮግራም ዝግጅት	የፕሮግራም ሰነዶች - የአካባቢና ማኅበራዊ ቁርጠኝነት ዕቅድ ፣ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ፣ የሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች፣ የቅሬታ አፈታት ሥርዓት	የኮሜሳ አባል ሀገራት	ኢሜይል፣ ውስጣዊ መረብ፣ ስልጠና፣ ስብሰባዎች፣ ድረ-ገፅ	ፕሮግራሙ ከጸደቀ በኋላ በሶስት ወራት ውስጥ በአካል ወይም በምናባዊ	የኮሜሳ ሰራተኞች የዓለም ባንክ ሰራተኞች
		ተጎጂ እና ፍላጎት ያላቸው ወገኖች	ኢሜይል፣ ድረ-ገፅ፣ ስብሰባዎች (በአካል ወይም በምናባዊ)		
	ዓመታዊ የስራ እቅድ	ተጎጂ እና አስፈጻሚ ወገኖች	ኢሜይል፣ ድረ-ገፅ፣ ፕሬስ	ከዓለም ባንክ ማጽደቅ በኋላ ባሉት ሁለት (2) ሳምንታት ውስጥ	የኮሜሳ ሰራተኞች
	የፕሮግራም አሰራር መመሪያ	የኮሜሳ አባል ሀገራት	ኢሜይል፣ ድረ-ገፅ፣ ስብሰባዎች (በአካል ወይም በምናባዊ)	ፕሮግራሙ ከጸደቀበት ጊዜ ጀምሮ በሶስት ወራት ውስጥ	የኮሜሳ ሰራተኞች
የፕሮግራም ትግበራ እና ክትትል	የፕሮግራም እድገት ሪፖርቶች	ሁሉም ባለድርሻ አካላት	ኢሜይል፣ ድረ-ገፅ፣ ስብሰባዎች፣ ፕሬስ	በአካል ወይም በምናባዊ ስብሰባ፤ በየስድስት ወሩ፣ በየሩብ ዓመቱ	የኮሜሳ ሰራተኞች
	የፕሮጀክት ሰነዶች ማሻሻያዎች (ለምሳሌ በዳግም ማዋቀር)	ሁሉም ባለድርሻ አካላት	ኢሜይል፣ ድረ-ገፅ፣ የመስመር ላይ ሴሚናሮች	እንደ አስፈላጊነቱ	ኮሜሳ

ሠንጠረዥ 5፦ የባለድርሻ አካላት ምክክር እቅድ

የፕሮግራም ደረጃ	ዒላማ ባለድርሻ አካላት	የምክክር ርዕሰ	ጥቅም ላይ የዋለ ዘዴ	በታ/ድግግሞሽ	ኃላፊነቶች
የፕሮግራም ዝግጅት	የኮሜሳ ሚኒስትሮች ምክር ቤት	የአካባቢና ማኅበራዊ ማዕቀፍ ፣ የአካባቢና ማኅበራዊ ቁርጠኝነት ዕቅድ፣ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ፣ የቅሬታ አፈታት ሥርዓት፣ የሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች፣ የፕሮግራም መረጃ ሰነድ እና ዓመታዊ የስራ እቅድ ዝግጅት፣ ማጽደቅ እና ይፋ ማድረግ	ኢሜይል፣ ስብሰባዎች	በአካል ወይም በምናባዊ እና ቀጣይነት ያለው	የኮሜሳ ሰራተኞች
	የኮሜሳ አባል ሀገራት፣ ባለስልጣን፣ የሚኒስትሮች ስብሰባ	• የፕሮግራም ሰነዶች - የአካባቢና ማኅበራዊ ማዕቀፍ ፣ ፣ የአካባቢና ማኅበራዊ ቁርጠኝነት ዕቅድ እና የየሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች መስፈርቶች • የፕሮግራም ወሰን እና ምክንያት • የቅሬታ አፈታት ስርዓት ሂደት • ዓመታዊ የስራ እቅድ	ኢሜይል፣ ስብሰባዎች፣ ስልጠናዎች- በፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍሉ	ምናባዊ እና አካላዊ ወቅታዊ፣ ዕለታዊ፣ ሩብ ዓመታዊ-ፕሮግራም ማስተባበሪያ ክፍል	የኮሜሳ ሰራተኞች
	የኮሜሳ ጽህፈት ቤት፣ በፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍሉ				
	ሚዲያ	የፕሮጀክት ወሰን እና ምክንያት	የፕሬስ መግለጫ	አንድ ጊዜ	የኮሜሳ ሰራተኞች
የፕሮግራም ትግበራ እና ክትትል	የኮሜሳ አባል ሀገራት እና ጽህፈት ቤት የተደገፉ የግል ዘርፍ ኩባንያዎች፣ ሴቶችና ልጃገረዶች የዲጂታል አገልግሎቶችን እንዲያገኙ የሚደግፉ ድርጅቶች፣	• የፕሮጀክት ሁኔታ እና እድገት። • ክልላዊ የፖሊሲ ስምምነት መመስረት • ጾታ ያካተቱ እና ለአየር ንብረት ብልህ የሆኑ ለዲጂታል ተደራሽነት	ኢሜይል፣ ስብሰባዎች፣ ስልጠና፣ ጥናቶች/ምርምር	እንደ አስፈላጊነቱ ምናባዊ እና አካላዊ	የኮሜሳ ሰራተኞች

የፕሮግራም ደረጃ	ዒላማ ባለድርሻ አካላት	የምክክር ርዕስ	ጥቅም ላይ የዋለ ዘዴ	ቦታ/ድግግሞሽ	ኃላፊነቶች
	የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ሀገራት እና ጽህፈት ቤት የዓለም ባንክ፣ የገጠር ኤሌክትሪክ ተደራሽነት ኤጀንሲዎች፣ ብሔራዊ የኢነርጂ ተቆጣጣሪዎች፣ የመንግሥታት ልማት ተቋም፣ የደቡብ አፍሪካ ልማት ማኅበረሰብ፣ የአውሮፓ ኅብረት ፣፣ የአፍሪካ ኅብረት፣፣ የአረንጓዴ የአየር ንብረት ፈንድ ብሔራዊ የተሰየሙ ባለስልጣናት ዎች፣ የግል ዘርፍ የታዳሽ ኃይልን ለማካፋፈል እና ንፁህ ማብሰያ አቅራቢዎች፣ አመቺ አካባቢን የሚፈጥሩ ድርጅቶች፣ ባለሀብቶች፣ የትምህርት ተቋማት፣ **ተጋላጭና ተገልለው የሚኖሩ ቡድኖች**፣ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች ወዘተ።	እና አጠቃቀም ክልላዊ መመሪያዎችን ማዘጋጀት • ለተቀናጀ የመሠረተ ልማት እቅድ ዝግጅት መድረክ መመስረት • በአቅም ግንባታ፣ የመሳሪያዎች ማከማቻ እና የእውቀት ልውውጥ የተደገፉ ሀገራት			
	ሚዲያ	ለፕሮግራሙ ታይነት (ከሌሎች የኮሜሳ ግንኙነት እና ተደራሽነት ተግባራት ጋር በተቀናጀ)	ኢሜይል፣ ስብሰባዎች	ምናባዊ እና አካላዊ፣ እንደ አስፈላጊነቱ	የኮሜሳ ሰራተኞች

3.5 የጊዜ ሰሌዳዎች

በላይ ባሉት ሠንጠረዦች እንደተመለከተው ለሁሉም ቁልፍ የባለድርሻ አካላት ቡድኖች የባለድርሻ አካላት ምክክር በፕሮግራሙ ዘመን ሁሉ ይካሄዳል። ምክክሮች በፕሮግራም ዝግጅት፣ ትግበራ እና ክትትል ሂደቶች ወቅት ይካሄዳሉ።
የኮሜሳ ጽህፈት ቤት እና የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል ፕሮግራሙ ከጸደቀ ከ6-12 ወራት ውስጥ ከሁሉም ባለድርሻ አካላት ጋር ትርጉም ያለው ተሳትፎ ለማካሄድ ዓለም አቀፍ መድረኩን በንቃት ይጠቀማሉ። ከእነዚህ መካከል ሰነዶችን የሚያፀድቅ እና የፕሮጀክት እድገትን የሚገመግም እንዲሁም የአጭር እና የረጅም ጊዜ የስራ እቅዶችን የሚያጸድቅ የሚኒስትሮች ምክር ቤት ይገኝበታል። ከዚያም ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ በዚህ የተሳትፎ ሂደት ውጤቶች መሠረት ይሻሻልና በድጋሚ ይፋ ይደረጋል።

3.6 የአስተያየቶች እና ግብረመልሶች ግንኙነት ግምገማ እና የመረጃ ማስተላለፍ

የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል የመረጃ ልውውጥን፣ ግብረመልስን እና ስለ ፕሮግራሙ እና ቁልፍ ሰነዶቹ ያለውን ግንዛቤ ለማጎልበት እንዲሁም የትብብር ግንኙነቶችን ለማጠናከር ከሁሉም ባለድርሻ አካላት ጋር ቀጣይነት ያለው እና ግልጽ ግንኙነት ይኖረዋል።የባለድርሻ አካላት አስተያየቶች በተለያዩ ቻናሎች ይሰበሰባሉ፣ ይህም ኢሜይል፡ ascentproject@comesa.int ፤ grm@ascent.int ፣ መደበኛ እና መደበኛ ያልሆኑ ስብሰባዎችን ያካትታል። እነዚህ ግብዓቶች እንደአስፈላጊነቱ ወደ ወቅታዊ የፕሮግራም ሪፖርቶች ይካተታሉ። አጠቃላይ የግብረመልስ አሰባሰብን ለማረጋገጥ የባለድርሻ አካላት እርካታ ጥናቶች፣ መደበኛ ስብሰባዎች፣ ልዩ የግብረመልስ ቻናሎች፣ ቃለ መጠይቆች፣ የትኩረት ቡድኖች እና የፕሮጀክት ግምገማዎች የመሳሰሉ የተለያዩ ዘዴዎች ይተገበራሉ። ምላሾች በቀጥታ ለግለሰቦች ወይም በኢሜይል፣ በስብሰባዎች ወይም በይፋዊ ሪፖርቶች ይሰጣሉ። ከግብረመልስ የተገኙ ግንዛቤዎች ወደ እቅድ ማካተትን፣ የተግባራት ግንኙነትን፣ ቀጣይነት ያለው መሻሻልን፣ ውሳኔ አሰጣጥን፣ ክትትልን እና ክትትል ማድረግን ጨምሮ የፕሮጀክት ውሳኔዎችን ያሳውቃሉ። ascentproject@comesa.int; grm@ascent.int

መሰረት ያላቸው ግምገማዎችን እና ትንተናን፣ ሪፖርት ማድረግን እና ቅድሚያ አሰጣጥን የሚያካትት የተዋቀረ የግብረመልስ ትንተና ሂደት ይተገበራል።

4 የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ተግባራትን ለመተግበር የሚያስፈልጉ ሀብቶች እና ኃላፊነቶች

4.1 ሀብቶች

በኮሜሳ ጽህፈት ቤት ውስጥ ያለው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል ሁሉንም የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ተግባራት ይቆጣጠራል። የተገመቱ በጀቶች በሠንጠረዥ 6 ላይ እንደተመለከተው ናቸው።

4.2 በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮጀክት ላይ የማስረጽ እና ግንዛቤ ማስጨበጫ ስብሰባዎች

መደበኛ የማስረጽ እና ግንዛቤ ማስጨበጫ ክፍለ ጊዜዎች እንደ የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሳምንት መድረክ ባሉ ስብሰባዎች ውስጥ ይካተታሉ፡-

- ስለ ፕሮጀክት ትግበራ፣ የተሳኩ ምዕራፎች እና መጪ ተግባራት የእድገት ማስረጽ መስጠት።
- ግቦችን፣ የሚጠበቁ ውጤቶችን፣ የተገኙነት መስፈርቶችን እና በወሰን ወይም በጊዜ ሰሌዳ ላይ የሚደረጉ ማናቸውንም ለውጦች ጨምሮ ስለ ዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠንፕሮጀክት ቁልፍ ገፅታዎች ለባለድርሻ አካላት ግንዛቤ ማስጨበጥ።
- ተጓዳኝነትን እና ውጤታማ ትብብርን ለማረጋገጥ አዳዲስ ጉዳዮችን መፍታት እና ሚናዎችንና ኃላፊነቶችን ማብራራት።

ከመደበኛ የማስረጽ በተጨማሪ እነዚህ ክፍለ ጊዜዎች እንደ ጥያቄና መልስ ክፍሎች፣ ገለጻዎች እና የግንዛቤ ማስጨበጫ ቁሳቁሶች ስርጭት (ለምሳሌ ብሮሹሮች፣ የመግለጫ ማስታወሻዎች እና ለብዙ ቋንቋ ተደራሽነት የተተረጎሙ ሰነዶች) የመሳሰሉ ተግባቢ ክፍሎችን ያካትታሉ። እንደ አስፈላጊነቱ በአካል መገኘት ለማይችሉ ተሳታፊዎች ምናባዊ መድረኮች ጥቅም ላይ ይውላሉ።

4.2 ለውስጣዊ እና ውጫዊ ባለድርሻ አካላት የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት እና የሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች ስልጠና አውደ ጥናቶች

4.2.1 የውስጣዊ ባለድርሻ አካላት ስልጠና

አቅምን ለመገንባት እና ከፕሮጀክት ግቦች ጋር ተጓዳኝነትን ለማረጋገጥ እንደ ፕሮጀክት አስተዳደር፣ ተገዢነት፣ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እና የቅሬታ አፈታት ያሉ ዘርፎችን የሚሸፍኑ ዓመታዊ የአካባቢ አውደ ጥናቶች ይካሄዳሉ። ለ22 ተሳታፊዎች (3 ቀናት) የተገመተ ወጪ፡ 6,600 የአሜሪካ ዶላር፣ ይህም አዳራሽ፣ የጉባኤ ጥቅል፣ የስልጠና ቁሳቁሶች፣ ትራንስፖርት እና መስተንግዶ ያካትታል።

4.2.2 የውጫዊ ባለድርሻ አካላት ስልጠና

ለውጫዊ ባለድርሻ አካላት ስልጠና በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ሳምንትወቅት ይካተታል፣ ወጪውም በነባር በጀቶቻቸው ውስጥ ይካተታል።

4.3 ግንኙነት እና የቅሬታ አስተዳደር

50,000 የአሜሪካ ዶላር ጥቅል መጠን ለሚከተሉት ተመድቧል፡-

- የመረጃ፣ ትምህርት እና ግንኙነት ቁሳቁሶች ማምረት
- የቅሬታ አያያዝ እና አፈታት
- የስብሰባ ማመቻቸት እና ምርመራዎች
- የግንኙነት እና ሪፖርት ማድረግ ተግባራት

4.4 የምክክር እና የማረጋገጫ ስብሰባዎች

በጸደቀው የስራ እቅድ ውስጥ ላለ እያንዳንዱ ቁልፍ ተግባር ከፕሮጀክቱ ቁልፍ ባለድርሻ አካላት ጋር ባለሁለት አቅጣጫ ግንኙነትን የሚያስችሉ የምክክር እና የማረጋገጫ ስብሰባዎች ይካሄዳሉ። ለዚህ አይነት የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ የሚያስፈልጉ ወጪዎች በጸደቀው የስራ እቅድ በጀቶች ውስጥ ተካተዋል።

4.5 የባለድርሻ አካላት አማካሪ ስብሰባዎች እና የአቅም ግንባታ አውደ ጥናቶች

(i) የምክክር ስብሰባዎች (ከመጽደቅ በፊት) - ግምቱ ኮሜሳ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድን ይዘት ይፋ ለማድረግ ከተለያዩ ባለድርሻ አካላት ጋር ቢያንስ 1 ስብሰባ ያካሂዳል የሚል ነው። 50,000 ዶላሩ ስብሰባውን ሲያዘጋጁ የሚወጡ የመረጃ፣ ትምህርት እና ግንኙነት ቁሳቁሶችን፣ መጠጥ መክሰስን፣ ጉዞን እና ሌሎች ወጪዎችን ይሸፍናል፤ እና

(ii) የምክክር ስብሰባዎች (ከመጽደቅ በኋላ) - በባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ላይ ማንኛውንም አዲስ መረጃ ይፋ ለማድረግ እና ስለ ፕሮጀክቱ ትግበራ እድገት ሪፖርት ለማድረግ ለስድስት ዓመታት ዓመታዊ 1 ስብሰባ ከባለድርሻ አካላት ጋር። 50,000 ዶላሩ ባለድርሻ አካላትን በወሲባዊ ብዝበዛና ጥቃት / ወሲባዊ ትንኮሳ ላይ ለማሰልጠን (በፕሮጀክቱ እና በባለድርሻ አካላቱ መካከል ባለሁለት አቅጣጫ ግንኙነትን ለማረጋገጥ (ማለትም የአንድ አቅጣጫ የህዝብ ግንኙነት መልዕክቶች ብቻ ሳይሆኑ))፣ እንዲሁም የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ን ጨምሮ ከባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ጋር የተያያዙ ተግባራት በዓመታዊ በጀቶች ውስጥ አስፈላጊውን የገንዘብ ድጋፍ እንዲያገኙ ለማረጋገጥ፣ የመረጃ፣ ትምህርት እና ግንኙነት ቁሳቁሶች ማምረትን፣ መጠጥ መክሰስን እና ስብሰባዎችን ሲያዘጋጁ የሚወጡ ሌሎች ወጪዎችን ይሸፍናል።

ሠንጠረዡ ለባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድትግበራ የቀረቡ ወጪ ቆጣቢ ተግባራት ዝርዝር እና የተገመተ በጀት ያቀርባል።

ሠንጠረዥ 6፦ በ2025 የስራ እቅድ መሠረት የተገመተ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ በጀት

ተ.ቁ	የተግባር ዓላማ	የሚጠበቅ ውጤት	ወጪ (US$)	በዓመት የሚደረግ ብዛት	ጠቅላላ ወጪዎች
1.	ለውስጣዊ ባለድርሻ አካላት በየቅሬታ አፈታት ሥርዓት እና የሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች ላይ የስልጠና አውደ ጥናቶች	የሰለጠኑ ውስጣዊ ባለድርሻ አካላት	6600	በዓመት ቢያንስ 1 የስልጠና አውደ ጥናት	6,600.00
2.	የምክክር እና የማረጋገጫ ስብሰባዎች ለውጫዊ ባለድርሻ አካላት በየቅሬታ አፈታት ሥርዓትእና የሠራተኛ አስተዳደር ሥርዓቶችና ሂደቶች ላይ ስልጠና	የተሳካ የውጫዊ ባለድርሻ አካላት ስልጠና	5000	በዓመት ቢያንስ 2 የስልጠና አውደ ጥናቶች	10,000.00
3.	ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ን ማዘመን እና ክትትል ማድረግ	የዘመነ ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ	ጥቅል መጠን	ዓመታዊ	10,000.00
4.	የባለድርሻ አካላት አማካሪ ስብሰባ (ከመጽደቅ በፊት)	የተካሄደ ቅድመ አማካሪ ስብሰባ	ጥቅል መጠን	1 በዓመት	50,000.00
5.	የባለድርሻ አካላት አማካሪ ስብሰባ (ከመጽደቅ በኋላ ስብሰባ)	የተካሄደ ድህረ ማጽደቅ ስብሰባ	ጥቅል መጠን	1 በዓመት	50,000.00
6.	የቅሬታ አፈታት ስርዓት	የተፈቱ የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትጉዳዮች	ጥቅል መጠን	በዓመት ቢያንስ 5	50,000.00

ተ.ቁ	የተግባር ዓላማ	የሚጠበቅ ውጤት	ወጪ (US$)	በዓመት የሚደረግ ብዛት	ጠቅላላ ወጪዎች
	ጠቅላላ				176,600.00

4.6 ኃላፊነቶች

ሁሉም የፕሮግራም ሰራተኞች ከተለያዩ ቡድኖች ጋር ባላቸው መደበኛ ግንኙነት አማካኝነት በባለድርሻ አካላት ምክክሮች ላይ በንቃት ይሳተፋሉ። ይሁን እንጂ በፕሮጀክት አስተባባሪው መመሪያ ስር ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድን ለመተግበር እና ለማዘመን ዋነኛው ኃላፊነት በማህበራዊ ጥበቃ ስፔሻሊስት፣ በአካባቢ ስፔሻሊስት እና በባለድርሻ አካላት ተሳትፎ/ግንኙነት ባለሙያ ላይ ይሆናል። ከዚህ በታች ለባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ትግበራ የተግባራት፣ ሂደቶች ወይም ውጤቶች ሚናዎችንና ኃላፊነቶችን በግልጽ የሚገልጽ የኃላፊ፣ ተጠያቂ፣ አማካሪ እና መረጃ ተቀባይ ማዕቀፍ/ ሰንጠረዥ ይገኛል። ይህ ሁሉም ማን ምን እንደሚያደርግ እንዲያውቅ፣ የስራ መደጋገምን እንዲከላከል እና ግራመጋባትን ወይም የተጠያቂነት ክፍተቶችን እንዲቀንስ ይረዳል።

ለባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ትግበራ የኃላፊ፣ ተጠያቂ፣ አማካሪ እና መረጃ ተቀባይ ማዕቀፍ ገበታ

ተግባር	የፕሮጀክት አስተባባሪ	የማህበራዊ ጥበቃ ስፔሻሊስት	የአካባቢ ስፔሻሊስት	የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ/ግንኙነት አፈሰር	ሁሉም የፕሮግራም ሰራተኞች
ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድን ማዘጋጀት	ተጠያቂ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ
ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድን ማዘመን	ተጠያቂ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ
የባለድርሻ አካላት ምክክሮችን ማቀድ	አማካሪ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ
ምክክሮችን ማካሄድ	መረጃ የሚያገኝ	አማካሪ	አማካሪ	ኃላፊ	ኃላፊ
ግብረመልስ እና ጉዳዮችን መመዝገብ	መረጃ የሚያገኝ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	ኃላፊ
ግብረመልስን መተንተን እና ሪፖርት ማድረግ	አማካሪ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ
የቅሬታ አፈታት ስርዓት ትግበራ	አማካሪ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ
የግንኙነት ቁሳቁሶች ዝግጅት	|	አማካሪ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ
የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ እድገትን መከታተል እና ሪፖርት ማድረግ	ተጠያቂ	ኃላፊ	አማካሪ	ኃላፊ	መረጃ የሚያገኝ

ምስል 2፦ ለባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ትግበራ የኃላፊ፣ ተጠያቂ፣ አማካሪ እና መረጃ ተቀባይ/(ወቅታዊ መረጃ የሚያገኝበታ

5 የቅሬታ አፈታት ስርዓት

5.1 መግቢያ

የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የበርካታ ምዕራፍ ፕሮግራማዊ አቀራረብ ባለድርሻ አካላት ከፕሮግራም ተግባራት አሉታዊ ተጽዕኖዎችን ሲያጋጥማቸው ወይም ሲጠብቁ ስጋቶችን ለማንሳት እና መፍትሄ ለመፈለግ የተዋቀረ ሂደት እንዲኖራቸው የቅሬታ አፈታት ስርዓት አቋቁሟል። ይህ ከወሲባዊ ብዝበዛ እና ጥቃት እና ከወሲባዊ ትንኮሳ ጋር የተያያዙ ስሱ ጉዳዮችን ጨምሮ የተለያዩ ቅሬታዎችንና ስጋቶችን ለማስተናገድ የተዘጋጀ ነው።

የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ለሚከተሉት ወሳኝ መሳሪያ ሆኖ ያገለግላል፡-

- ቅሬታዎችን በፍጥነት በመፍታት አደጋዎችን መቀነስ እና ማስተዳደር።
- ግልጽነትን እና ተጠያቂነትን በማረጋገጥ ጉዳዮችን በውጤታማነት መፍታት።
- ከዓለም አቀፍ ደረጃዎች ጋር መጣጣም እና የባለድርሻ አካላትን መብቶች መጠበቅ።
- በፕሮግራሙ እና በባለድርሻ አካላቱ መካከል ያለውን መተማመን እና አዎንታዊ ግንኙነት ማጠናከር።

የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት መመሪያ እና ብሮሹር ተጠናቅቀው ለአጠቃቀም ዝግጁ ናቸው። ባለድርሻ አካላት ወደ ድረ-ገፆቹ ከተጫኑ በኋላ በ https://reaap.comesa.int እና www.comesa.int ላይ ሰነዶቹን ማግኘት ይችላሉ። reaap.comesa.intwww.comesa.int

የቅሬታ አፈታት ሥርዓት በሚከተሉት አማካኝነት ይተገበራል፡-

- ለውስጣዊ እና ውጫዊ ባለድርሻ አካላት የግንዛቤ ማስጨበጫ እና ስልጠና ክፍለ ጊዜዎች።
- በዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን የፕሮጀክት ድረ-ገፅ ላይ ማተም፣ እንደ ቅሬታ ማቅረቢያ ቅጽ እና ወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ መቀበያ እና ማስተላለፊያ ቅጽ ያሉ ቁልፍ ሰነዶች ለቀላል ማቅረቢያ እና ማስተናገጃ ይገኛሉ።

5.2 የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ግቦች

የቅሬታ አፈታት ስርዓት ከተጎዱ ማህበረሰቦች እና ባለድርሻ አካላት ስጋቶችን እና ቅሬታዎችን ለመፍታት ያለመ ነው። ግቦቹ የሚከተሉትን ያካትታሉ፡-

(i) ተጠያቂነት፡- የፕሮጀክት ትግበራ ከዓለም ባንክ ፖሊሲዎች እና ደረጃዎች ጋር መጣጣሙን ማረጋገጥ።

(ii) ተሳትፎ፡- ማህበረሰቦች ስጋቶቻቸውን እንዲገልጹ እና በፕሮጀክት ውጤቶች ላይ ተጽዕኖ እንዲያሳድሩ በማስቻል የባለድርሻ አካላት ተሳትፎን ማመቻቸት።

(iii) የግጭት አፈታት፡- በተጎዱ ወገኖች እና በፕሮጀክት አስፈጻሚዎች መካከል ውይይትን በማበረታታት ግጭቶችን እና ቅሬታዎችን ለመፍታት የተዋቀረ ሂደት መስጠት።

(iv) ግልጽነት፡- ቅሬታዎችን እና ምላሾችን በመመዝገብ በፕሮጀክት ስራዎች ውስጥ ግልጽነትን ማሳደግ፣ በባለድርሻ አካላት መካከል መተማመንን ማጎልበት።

(v) ቀጣይነት ያለው መሻሻል፡- ለማህበረሰቦች የተሻለ ውጤት ለማረጋገጥ የፕሮጀክት ንድፍ እና ትግበራን ለማሻሻል ግብረመልስ መሰብሰብ።

(vi) የመብቶች ጥበቃ፡- በፕሮጀክቶች ለተጎዱ ግለሰቦች እና ማህበረሰቦች መብቶች ጥበቃ ማድረግ፣ ስጋቶቻቸው መደመጣቸውን እና መፈታታቸውን ማረጋገጥ።

5.3 ግንዛቤ መፍጠር

ፕሮጀክቱ ስለ ቅሬታ አፈታት ዘዴው መኖር ባለድርሻ አካላትን ለማሳወቅ ሁሉን አቀፍ የበርካታ ማስተላለፊያ ስልት ይተገብራል። የቴክኒክ አውደ ጥናቶች ስለ ፕሮጀክቱ የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት ዝርዝሮች ለማስተላለፍ ዋና መድረኮች ሆነው ያገለግላሉ፣ ይህም ባለድርሻ አካላት አሠራሩንና ጠቀሜታውን እንዲረዱ ያደርጋል።
ተደራሽነትን ለማመቻቸት፣ የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት መመሪያ ለፕሮጀክቱ ሠራተኞች ይሰራጫል፤ የኮሜሳ አባል አገራትን፣ የኮሜሳ ሠራተኞችን፣ የገጠር ኤሌክትሪክ ተደራሽነት ባለሥልጣናት፣ የመንግሥታት ልማት ተቋም፣ የምሥራቅ አፍሪካ ማኅበረሰብ ፣ የደቡብ አፍሪካ ልማት ማኅበረሰብ ፣ የሕንድ ውቅያኖስ ኮሚሽን ወዘተ የሚያካትቱ የውጭ ባለድርሻ አካላት ደግሞ በፕሮጀክቱ ድረ-ገጽ በኩል የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትብሮሹር እና የቅሬታ ማቅረቢያ ቅጾችን ጨምሮ ተጨማሪ ቁሳቁሶችን ይቀበላሉ።
ብሮሹሩ የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትዋና ዋና ገፅታዎችን በግልጽ ያመለክታል፣ ከእነዚህም መካከል፡-

- መደበኛ ቅሬታዎችን የማቅረቢያ ሂደት።
- ለእያንዳንዱ የቅሬታ አፈታት ደረጃ የሚጠበቁ የጊዜ ገደቦች።
- ለሚስጥራዊነት፣ ለምላሽ ሰጪነትና ለግልጽነት ያለው ቁርጠኝነት፤ እንዲሁም
- አማራጭ የክርክር አፈታት መንገዶች።

5.4 የትግበራ ደረጃዎች

የቅሬታ አፈታት ሥርዓትትግበራ ሂደት የሚከተሉትን ደረጃዎች ያካትታል፡-

(i) ቅሬታው ለፕሮጀክት አስተባባሪው ወይም ለተሰየመው የቅሬታ አያያዝ የትኩረት ነጥብ ኃላፊ ይቀርባል፡-
   ሀ) በኢሜይል።
   ለ) በተንቀሳቃሽ ስልክ።
   ሐ) በደብዳቤ።
   መ) በአካል ተገኝቶ
   ሠ) ማንነትን ሳይገልጽ።
   ረ) ድረ-ገጽ
(ii) የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልበተመደበው ኃላፊው በኩል ቅሬታውን መዝግቦ በ2 ቀናት ውስጥ መቀበሉን ያረጋግጣል። ማንነት ያልተገለጸ ቅሬታ በሚስጥራዊነት መጣራት እና መስተናገድ አለበት።
(iii) የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልበቅሬታ ግብረ ኃይል ቡድን በኩል ቅሬታዎችን ይገመግማል እና ይሰራባቸው እንደሆነ ይወስናል።
(iv) አቤቱታ አቅራቢው ስለ ጉዳዩ ሁኔታ ይነገረዋል።
(v) የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልአስፈላጊ ከሆነ ተጨማሪ መረጃ ይጠይቃል።
(vi) ቅሬታ(ዎቹ) ይገመገማሉ፣ ምላሽም ይዘጋጃል።
(vii) የቀረበው መፍትሔ ቅሬታው ከደረሰበት ቀን ጀምሮ በ7 የስራ ቀናት ውስጥ ለአቤቱታ አቅራቢው ይገለጻል።
(viii) መፍትሔው ለአቤቱታ አቅራቢው ተቀባይነት ካለው፣ የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልመፍትሔውን(ዎቹን) ተግባራዊ በማድረግ ጉዳዩን(ዮቹን) ይፈታል፤ እንዲሁም
(ix) መፍትሔው ለአቤቱታ አቅራቢው ተቀባይነት ከሌለው፣ የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልየተነሳውን ጉዳይ በኮሜሳ ውስጥ ላለው የአስተዳደር ምላሽ ኮሚቴ ያሳድገዋል. ጉዳዩ ካልተፈታ አቤቱታ አቅራቢው ጉዳዩን ወደ ላይ ማሳደግ ወይም ወደ የዓለም ባንክ ቅሬታ አፈታት አገልግሎት መምራት ይችላል።

5.5 የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ግምገማ ስርዓት

የፕሮጀክቱ የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ውጤታማ ሆኖ እንዲቀጥል እና የታሰበለትን ዓላማ እንዲያሳካ ለማረጋገጥ፣ ፕሮጀክቱ ዓመታዊ የክትትልና ግምገማ ሂደት ያካሂዳል። ይህም ዋና ዋና ውጤቶችንና ማስረከቢያዎችን ይከታተላል፣ እንዲሁም የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት ተጽዕኖና አጠቃላይ አፈጻጸም ይገመግማል። ይህንን ለማሳካት፣ የኮሜሳ አካባቢያዊ እና ማኅበራዊባለሙያዎች ከኮሜሳ ውስጥ ካሉ የክትትልና ግምገማ ባለሙያዎች ድጋፍ ጋር በመሆን የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት ሂደት ጥራት ያረጋግጣሉ፡-

ሀ) የመመዝገቢያ፣ የክትትልና የሰነድ አያያዝ ስርዓቶችን መገምገም፣ የደረሰኝ ማረጋገጫና የመፍትሔ ስምምነቶችን ጨምሮ።
ለ) በዘዴው ውስጥ የተገቡት የጊዜ ገደቦችና ማዕቀፎች በአጠቃላይ መከበራቸውን ማረጋገጥ፤
ሐ) ተጎጂ ሊሆኑ የሚችሉ ሰዎችና ህዝቡ ቅሬታዎችን ለማቅረብ ያሉ መንገዶችን በአጠቃላይ ማወቃቸውን ማረጋገጥ።
መ) በጥቅም ላይ በዋለው ጊዜና በተከፈቱና በተዘጉ ቅሬታዎች ብዛት ላይ ለውጦች ካሉ ማረጋገጥ።
ሠ) የመፍትሔ ኃላፊነት እንዴት እንደሚሰጥ ማረጋገጥ፤ እንዲሁም
ረ)የህዝብ/ማህበረሰብ እርካታን ከሂደቱ ጋር በተያያዘ (የጊዜ አጠባበቅ፣ ፍትሃዊነት፣ ተደራሽነት፣ ሊገመት የመቻል ወዘተ) ማረጋገጥ እንዲሁም “የተፈቱ” ቅሬታዎችን ማረጋገጥ።
ሰ) የሚቀርቡ የተለመዱ ቅሬታዎችን መመርመርና መገምገም።

የቅሬታ አፈታት ሥርዓት በሚከተሉት ቁልፍ የአፈጻጸም አመልካቾች መሰረት ይገመገማል፦

ሀ) የተቀበሉት ቅሬታዎች ጠቅላላ ቁጥርና ባህሪ።
ለ) ቅሬታዎች የቀረቡባቸው መንገዶች።
ሐ) የተፈቱና ያልተፈቱ ቅሬታዎች መቶኛ።
መ) ወደ ሽምግልና ያደጉ ቅሬታዎች መቶኛ።
ሠ) የቅሬታ አፈታት የጊዜ ሰሌዳዎች፤
ረ) ያልተፈቱ ጉዳዮች ሁኔታ።
ሰ) ስለ የቅሬታ አፈታት ሥርዓትሂደት የባለድርሻ አካላት ግብረ መልስ አቅርቦት።
ሸ) ለቅሬታ አፈታት የሚወስደው ጊዜ።
ቀ) በአፈታት ሂደቱ የረኩ አቤቱታ አቅራቢዎች መቶኛ

5.6 የቅሬታ አፈታት ሥርዓት አስተዳደር እና ስልጠና

የወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ቅሬታዎች ሂደት በተጎጂው ላይ ያተኮረና ሚስጥራዊ ይሆናል፤ የወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ትኩረት ነጥብ ኃላፊዎችም ስሜታዊ ጉዳዮችን በማስተናገድ ላይ ስልጠና ይሰጣቸዋል።

6 ክትትልና ሪፖርት ማድረግ

6.1 ክትትል

የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እንቅስቃሴዎችን መከታተል ምክክር፣ ይፋ ማድረግና የቅሬታ አያያዝ ጥረቶች ውጤታማ መሆናቸውን እንዲሁም ባለድርሻ አካላት በሂደቱ ውስጥ በትክክል መማከራቸውን ለማረጋገጥ አስፈላጊ ነው። ክትትል ደግሞ ፕሮግራሙ ከክትትል እንቅስቃሴዎች የተገኘውን መረጃ በመጠቀም ስልቶቹን እንዲያሻሽል ያስችለዋል። የክትትል ውጤቶች ከጠቅላላው የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ክትትልና ግምገማ ማዕቀፍ ጋር ይዋሃዳሉ እንዲሁም በየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል የፕሮግራም እድገት ሪፖርቶች ይቀርባሉ። የባለድርሻ አካላት ግብረ መልስም ይተነተናል፣ ይመዘገባል፣ እና ለባለድርሻ አካላት ይመለሳል። ፕሮግራሙ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እንቅስቃሴዎችን በተለይም የሚከተሉትን ይከታተላል፡-

(i) ከመገናኛ፣ እይታ፣ ማስተዋወቂያና ማስታወቂያ እቅድ ጋር ተደምሮ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድትግበራ።
(ii) ከተሳትፎ እንቅስቃሴዎች የተገኙ ምላሾችን በመከታተል የተሳትፎ ሂደቱ ተፅዕኖዎችንና ተስፋዎችን በማስተዳደር ያለው ውጤታማነት።
(iii) ከባለድርሻ አካላት ጋር የተካሄዱ ምክክርና ይፋ ማድረግ እንቅስቃሴዎች።
(iv) የባለድርሻ አካላት ግብረ መልስ፣ በጉዳይ/ርዕስ የተከፋፈሉ አስተያየቶች፣ እና ምላሽ ለመስጠት የተወሰዱ የተመዘገቡ እርምጃዎች፤ እንዲሁም
(v) ማንነት ተገልጾም ሆነ ሳይገለጽ የተቀበሉና የተፈቱ ሁሉም ቅሬታዎች።

አፈጻጸም በየስድስት ወሩ የሚከተሉትን በመከታተል ይገመገማል፡-

(i) መደበኛ የተሳትፎ ዝግጅቶች ቦታና ጊዜ እንዲሁም በየታ የተከፋፈለ ተገቢ ግምት ውስጥ በማስገባት በተወሰኑ የባለድርሻ አካላት ምድቦችና ቡድኖች የተሳትፎ ደረጃ (ለምሳሌ በተሳትፎ ዝግጅቶች ውስጥ ያለ ተሳትፎ ወዘተ)፤
(ii) የቅሬታዎች ብዛትና አይነት እንዲሁም የአፈታታቸው ባህሪና ጊዜ።
(iii) የተሰራጩ ቁሳቁሶች፣ ማለትም አይነት፣ ድግግሞሽና ቦታ።
(iv) በጉዳይ/ርዕስ እና በባለድርሻ አካላት አይነት የተከፋፈሉ አስተያየቶች ቁጥር/መጠን፣ እና የተሰጠው ግብረ መልስ ዝርዝር
(v) በሚዲያ ሪፖርቶችና በባለድርሻ አካላት ግብረ መልስ ላይ የተመሰረተ የማህበረሰብ አመለካከትና አስተሳሰብ ስለ ፕሮግራሙ።

6.2 ሪፖርት ማድረግ

የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ባለሙያው ከማህበራዊ ጥበቃ ስፔሻሊስቱና ከአካባቢ ስፔሻሊስቱ ጋር በመሆን በዓለም ባንክ መስፈርት መሰረት ሩብ ዓመታዊ አካባቢያዊ እና ማኅበራዊ ሪፖርቶችን ያዘጋጃል። ሩብ ዓመታዊ ሪፖርቶቹ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እንቅስቃሴዎችን ጨምሮ ሁሉንም የፕሮግራሙ እንቅስቃሴዎች ያቀርባሉ እንዲሁም ዋና ዋና
አካባቢያዊ እና ማኅበራዊ ጉዳዮችን ያጠቃልላሉ።
ሩብ ዓመታዊ ሪፖርቱ ለተነሱ ጉዳዮች መፍትሄ ለመስጠት የተወሰዱ እርምጃዎችን፣ የምላሽ የጊዜ ሰሌዳን፣ እንዲሁም ቅሬታዎችን ለመፍታት የተወሰዱ የማስተካከያና የቅነሳ እርምጃዎችንና የአዝማሚያ ትንተናን ዝርዝር ያቀርባል።

የተዘገበው መረጃ የሚከተሉትን እንቅስቃሴዎች ያካትታል፡-

(i) የይፋ ማድረጊያ ቁሳቁሶች መረጃ ስርጭት። (በአይነት፣ በብዛትና በተጠቀመው መንገድ የተከፋፈለ)፤
(ii) የህዝብ ማስታወቂያዎችና የሚዲያ ተሳትፎ፤
(iii) የይፋ ማድረጊያና የምክክር ስብሰባዎች፤ እንዲሁም የአስተያየቶችና ግብረ መልስ አሰባሰብና ማካተት።

ሩብ ዓመታዊ ማጠቃለያዎችና ስለ ህዝብ ቅሬታዎች፣ ጥያቄዎችና ተያያዥ ክስተቶች የሚዘጋጁ ውስጣዊ ሪፖርቶች፣ ከነሱ ጋር ተያያዥ የማስተካከያ/መከላከያ እርምጃዎች አፈጻጸም ሁኔታ ጋር በኃላፊነት በተሰማሩ ሠራተኞች ተሰብስበው ለፕሮግራሙ ከፍተኛ አመራር ይተላለፋሉ።

ሩብ ዓመታዊ ማጠቃለያዎቹ የቅሬታዎችና የመረጃ ጥያቄዎችን ቁጥርና ባህሪ እንዲሁም ፕሮግራሙ እነዚህን በወቅቱና በውጤታማነት የመፍታት አቅም ለመገምገም ዘዴ ያቀርባሉ።የፕሮግራሙ ቡድን በዓለም ባንክ በሚደገፉ ክፍሎች ላይ

በፕሮግራሙ መግቢያ፣ መካከለኛ ደረጃና መጨረሻ ላይ ዳሰሳ ጥናቶችን ያካሂዳል። ከእነዚህ ዳሰሳ ጥናቶች የሚገኙ ውጤቶች የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ዓላማዎችንና የፕሮግራም ግቦችን ለማሳካት መወሰድ ስላለባቸው አስፈላጊ እርምጃዎች ለዓለም ባንክ ለማሳወቅ ያገለግላሉ።

6.3 ክለሳና ይፋ ማድረግ

ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ከዓለም ባንክ የአካባቢና ማህበራዊ መስፈርት 10፡- የባለድርሻ አካላት ተሳትፎና የመረጃ ይፋ ማድረግ ጋር በተጣጣመ መልኩ የተዘጋጀ ሲሆን መረጃውና የተሳትፎ ዘዴዎቹ ከፕሮግራሙ ሁኔታ አንፃር ተገቢና ውጤታማ ሆነው እንዲቀጥሉ ለማረጋገጥ በየጊዜው ክለሳና ማሻሻያ ይደረግበታል። ከፕሮግራሙ ጋር ተያያዥነት ባላቸው እንቅስቃሴዎችና በጊዜ ሰሌዳው ላይ የሚደረጉ ማናቸውም ዋና ዋና ለውጦች በተሻሻለው ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ውስጥ በአግባቡ ይንጸባረቃሉ።

አባሪዎች

አባሪ 1፡- የምክክር ቃለ ጉባኤ መመዝገቢያ ቅጽ

ባለድርሻ አካል (ቡድን ወይም ግለሰብ)	የምክክር ቀናት	የግብረ መልስ ማጠቃለያ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልምላሽ	የክትትል እርምጃ(ዎች)/ቀጣይ ደረጃዎች	የጊዜ ሰሌዳ/የክትትል እርምጃ(ዎችን) የሚጠናቀቁበት ቀን

አባሪ 2፡- የቅሬታ ማቅረቢያ ቅጽ

1. የማንነትና የመገኛ አድራሻ ዝርዝሮች

		አቤቱታ አቅራቢ	ወኪል (ካለ)
	ማዕረግ (አቶ/ወይዘሪት/ወይዘሮ)		
	ስም		
	እድሜ		
	የጋብቻ ሁኔታ		
	የትምህርት ደረጃ		
	ድርጅት		
	አድራሻ		
	አገር		
	ክልል/ወረዳ		
	ስልክ		
	ኢሜይል		
	ቋንቋ		
	ደብዳቤዎችን ለእርስዎ ወይም ለወኪልዎ እንላክ?		

2. ለመረጃው ሚስጥራዊነት እየጠየቁ ነው?
   ☐ አዎ ☐ አይደለም

3. የበቀል እርምጃ፣ ጥቃት ወይም ተጎጂ የመሆን ፍርሃት/አደጋ አለ?
   ☐ አዎ ☐ አይደለም

4. ስለ የትኛው ተቋም ወይም ኃላፊ/ግለሰብ ነው ቅሬታ የሚያቀርቡት?

.....
.....

5. ይህንን ጉዳይ ለሌላ ማንኛውም የኮሚሳ ተቋም አሳውቀዋል?
   ☐ አዎ ☐ አይደለም

6. አዎ ከሆነ የትኛው?

.....
.....

7. ይህ ጉዳይ በፍርድ ቤት ሂደት ውስጥ ገብቶ ያውቃል?
   ☐ አዎ ☐ አይደለም

8. እባክዎ የቅሬታዎን ማጠቃለያ በመስጠት ሁሉንም አጋዥ ሰነዶች ያያይዙ [ማሳሰቢያ፡- የሚከተሉትን ዝርዝሮች በሙሉ ያመልክቱ፡- *ምን* እንደተከሰተ፣ *ቦታ* እንደተከሰተ፣ *መቼ* እንደተከሰተ እና በማን]

.....
.....

9. ምን አይነት እርምጃ እንዲወሰድ ይፈልጋሉ?

.....
.....
.....

ፊርማ _____

ቀን _____

አባሪ 3፡- የወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ

መቀበያና ማስተላለፊያ ቅጽ

የአቤቱታ አቅራቢ ስም: .....
ዜግነት: .....
አድራሻ/የመገኛ ዝርዝር: .....
የስራ ድርሻ (ካለ): ..... እድሜ: ..... ፆታ: .....

የተጎጂ ስም (ከቅሬታ አቅራቢው የተለየ ከሆነ): .....
አድራሻ/የመገኛ ዝርዝር: .....
እድሜ: ..... ፆታ: ..... ዜግነት: .....

ዕድሜው ከ18 በታች ከሆነ የወላጆች/ህጋዊ አሳዳጊ ስም(ች) እና አድራሻ፡-
.....
.....
.....
.....
.....

ተጎጂው ይህን ቅጽ ለመሙላት ፈቃድ ሰጥቷል? አዎ ☐ አይደለም: ☐

ተጎጂው/ተረፈኛው ተጠቃሚ ነው/ማንኛውንም አይነት የሰብአዊ ድጋፍ እያገኘ ነው? (የሚያግዘውን ድርጅት/ኤጀንሲ ስም ይግለጹ):
.....
.....
የተከሰተው(ቱ) ክስተት(ቶች) ቦታ: .....

ቀን: ..... ሰዓት: .....

የተጎጂው አካላዊና ስሜታዊ ሁኔታ (ማንኛውንም ቁስል፣ ንዝረት፣ ጭረት፣ ባህሪና ስሜት ወዘተ ይግለጹ):
.....
.....
የምስክር ስም እና የመገኛ መረጃ:
.....
.....
የክስተቱ መግለጫ (አስፈላጊ ከሆነ ተጨማሪ የወረቀት ሉሆችን ይጠቀሙ):
.....
.....
.....
ለተጎጂዎች የተሰጠውን አገልግሎት በአጭሩ ይግለጹ:
.....
.....
.....
ለተጎጂው መካከለኛና የረዥም ጊዜ ድጋፍ ፍላጎት ይኖር እንደሆነ በአጭሩ ይግለጹ:
.....
.....
.....
በቃለ መጠይቁ ወቅት የተሰጠ ሌላ ተዛማጅ መረጃ አለ? (ከሌሎች ድርጅቶች ጋር የተደረገ ግንኙነት ካለ ጨምሮ):
.....
.....

አቤቱታ አቅራቢው ድርጅቶች ቅሬታዎችን ስለሚያስተናግዱበት ሂደት መገለጹን የሚያሳይ ፊርማ/የጣት አሻራ:
የተጠርጣሪ ግለሰብ(ች) ስም: ..... የስራ ማዕረግ: .....
ተጠርጣሪው/ተጠርጣሪዎቹ የሚሰሩበት ድርጅት: .....
የተጠርጣሪው አድራሻ: .....
እድሜ: ..... ፆታ: .....
የተጠርጣሪው አካላዊ መግለጫ:
.....
.....
.....
ወንጀለኛው ለተጎጂው፣ ለአቤቱታ አቅራቢው፣ ለሠራተኞች ወይም ለማንኛውም ተጠቃሚ ደህንነት ተከታታይ ስጋት ነው? ማንኛውንም የደህንነት ስጋት እባክዎ ያብራሩ:
.....
.....
ተጠያቂው ኤጀንሲ ማንኛውንም የዲሲፕሊን እርምጃ ወስዷል? (ይግለጹ):
.....
.....
ሪፖርቱን ያጠናቀቀው: ..... ቀን/ሰዓት:
.....
የስራ ድርሻ/ድርጅት: .....
ቦታ: .....
ለሚመለከተው የአመራር መዋቅር የደረሰበት ቀን (ስም/የስራ ድርሻ/ፊርማ):
.....

አባሪ 4፡- የቅሬታ ክትትልና ምዝገባ መዝገብ (ከወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ውጪ ላሉ ቅሬታዎች)

የጉዳይ ቁጥር	ቅሬታ የደረሰበት ቀን	ቅሬታውን የተቀበለው ሰው ስም	ቅሬታው የት/እንዴት እንደተቀበለ	የአቤቱታ አቅራቢው ስምና የመገኛ ዝርዝር (ከታወቀ)	የቅሬታ አይነት የቅሬታውን ይዘት ያክሉ (ሁሉንም ቅሬታዎች፣ ሃሳቦችና ጥያቄዎች ያካትቱ) *ቅሬታው ከፕሮግራሙ ጋር የተያያዘ መሆኑን እባክዎ ያመልክቱ። ካልሆነ እዚህ	ቅሬታው መደረሱ ለአቤቱታ አቅራቢው ተነግሯል? (አዎ/አይ – አዎ ከሆነ ቀን፣ የመገናኛ ዘዴ እና በማን እንደተደረገ ይግለጹ)	የሚጠበቅ የውሳኔ ቀን	የውሳኔ ውጤት (የተሳታፊዎችን ስምና የውሳኔ ቀን ያካትቱ)	ውሳኔው ለአቤቱታ አቅራቢው ተነግሯል? አዎ/አይ አዎ ከሆነ መቼ፣ በማን እና በምን የመገናኛ ዘዴ እንደተደረገ ይግለጹ	አቤቱታ አቅራቢው በውሳኔው ረክቷል? አዎ/አይ ውሳኔውን ይግለጹ ካልሆነ ለምን እንደሆነ ያብራሩ እና ከታወቀ የይግባኝ ሂደት ይከተል እንደሆነ ይግለጹ	ማንኛውም ክትትል እርምጃ (በማን፣ በምን ቀን)?

አባሪ 5፡- የዘላቂና ንጹህ የኃይል ተደራሽነት ለውጥን ማፋጠን ፕሮግራም ቁልፍ ባለድርሻ አካላት ዝርዝር (ውስጣዊና ውጫዊ)

እነዚህም ከሌሎች መካከል የሚከተሉትን ያካትታሉ፡-

	ተጎጂ ባለድርሻ አካላት	ሌሎች ፍላጎት ያላቸው ባለድርሻ አካላት (ማለትም የገጠር ኤሌክትሪክ ተደራሽነት ባለሥልጣናት፣ የልማት አጋሮች)	ተጋላጭና የተገለሉ ቡድኖች
1	አንጎላ	ዓለም ባንክ	
2	ቡሩንዲ	የንግድና ልማት ባንክ	
3	የኮንጎ ዴሞክራቲክ ሪፐብሊክ	የንግድና ልማት ባንክ	
4	ኮሞሮስ	የደቡብ አፍሪካ የኃይል ማሰራጫ መረብ አፕሬተሮች ማህበር	
5	ኬንያ	የደቡብ አፍሪካ የንግድ ማስተካከያ ፕሮግራም	የውሃ ንግድ ስምምነት / የኤሌክትሪክ ማስተላለፍና ንግድ ስምምነት
6	ጅቡቲ	የአውሮፓ ኅብረት፣	
7	ግብፅ	የአፍሪካ ህብረት ኮሚሽን	

8	ኤርትራ	የአፍሪካ አህጉራዊ የነጻ ንግድ ቀጠና	
9	ሌሶቶ	የጀርመን ዓለም አቀፍ ትብብር ኤጀንሲ	
10	ዚምባብዌ	የአፍሪካ ልማት ባንክ	
11	ዩጋንዳ	የተባበሩት መንግስታት ኤጀንሲዎች	
12	ቱኒዚያ	ከኃይል ጋር የተያያዙ በአገር ደረጃ ያሉዓለም ባንክየፕሮጀክት ትግበራ ክፍሎች	
13	ሱዳን		
14	ኢስዋቲኒ		
15	ማዳጋስካር		
16	ኢትዮጵያ		
17	ሊቢያ		
18	ማላዊ		
19	ሶማሊያ		
23	ሳኦ ቶሜ		
24	ሩዋንዳ		
25	ደቡብ ሱዳን		
26	ታንዛኒያ		
27	ዛምቢያ		
28	የኮሜሳ ጽህፈት ቤት እና ሌሎች ተሳታፊ የክልላዊ ኢኮኖሚ ማኅበረሰቦች -የምሥራቅ አፍሪካ ማኅበረሰብ , የደቡብ አፍሪካ ልማት ማኅበረሰብ, የመንግሥታት ልማት ተቋም, የሕንድ ውቅያኖስ ኮሚሽን)፣ በምሥራቅና ደቡባዊ አፍሪካ አካታች የዲጂታል ሽግግር ፕሮግራም የፕሮጀክት መሪ ኮሚቴ እና ቴክኒካዊ የሥራ ቡድን		

i) አባል አገራት ከስራቸው የ የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ ፣ የፍትህና የፆታ ሚኒስቴሮችን፣ ኦፐሬተሮችን (የመንግስትና የግል)፣ የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂንና ዲጂታላይዜሽንን የሚመለከቱ የሚኒስቴር መስሪያ ቤቶች ኤጀንሲዎችን፣ ከ የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ ና ዲጂታላይዜሽን ጋር የተያያዙ የሲቪል ማኅበረሰብ ድርጅቶች ወዘተ ይኖሯቸዋል።

ii) ኮሜሳ ባለስልጣኑን፣ የሚኒስትሮች ምክር ቤትን፣ የኮሜሳ ተቋማትን (ማለትም የኮሜሳ ቢዝነስ ካውንስል፣ የኮሜሳ የሴቶች በንግድ ሥራ ፌዴሬሽን)፣ የኮሜሳ ክፍሎችን፣ የኮሜሳ በምሥራቅና ደቡባዊ አፍሪካ አካታች የዲጂታል ሽግግር ፕሮግራም የፕሮጀክት መሪ ኮሚቴእና ቴክኒካዊ የሥራ ቡድን መዋቅሮችን፣ የምሥራቅና ደቡባዊ አፍሪካ አካታች የዲጂታል ሽግግር ፕሮግራም ፕሮግራም ማስተባበሪያ ክፍልመዋቅርን፣ ከ የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ sና ዲጂታላይዜሽን ጋር የተያያዙ ክልላዊ የሲቪል ማኅበረሰብ ድርጅቶች ን ያካትታል፤ እንዲሁም

iii) የቁልፍ ባለድርሻ አካላት ዝርዝር ተለዋዋጭ ነው።

አባሪ 6፡- የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ክትትል ማዕቀፍ

አመልካች	ትርጉም / የሚለካው ነገር	የመረጃ ምንጭ	ክፍፍል	ድግግሞሽ	ኃላፊነት
የተካሄዱ የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ እንቅስቃሴዎች ብዛት	የታቀዱ እና በተግባር የተፈጸሙ የተሳትፎ ተግባራት ሽፋንን ይለካል	የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ መዝገቦች፣ የተሳታፊዎች መመዝገቢያዎች	አገር	በየሩብ ዓመቱ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ስፔሻሊስት
በተሳትፎ እንቅስቃሴዎች/መድረኮች ውስጥ የተሳትፎ መጠን	ከተጋበዙ ባለድርሻ አካላት ውስጥ የተሳተፉት መቶኛ(%)	ዲጂታል የተሳታፊ መዝገብ	ፆታ፣ እድሜ፣ አካል ጉዳተኝነት፣ የባለድርሻ አካል ቡድን፣ አገር	በየሩብ ዓመቱ	የፕሮጀክት ማስተባበሪያ ክፍል + የአባል አገራት ትኩረት ነጥብ ኃላፊዎች
ከባለድርሻ አካላት ተሳትፎ የተገኘ የእርካታ ውጤት	ከዝግጅት በኋላ ከሚደረጉ ዳሰሳ ጥናቶች አማካይ የእርካታ ደረጃ	የዳሰሳ ጥናት ቅጾች፣ ዲጂታል ግብረ መልስ መሳሪያዎች	ፆታ፣ እድሜ፣ አካል ጉዳተኝነት	በየስድስት ወሩ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልM&E ባለሙያ
ተደራሽነት እርምጃዎች የተለዩባቸው የተሳትፎ ዝግጅቶች መቶኛ (%)	የተጋላጭና የተገለሉ ቡድኖች ፍላጎቶች ምን ያህል እንደተካተቱ ይለካል	የተሳትፎ ሰነድ አያያዝ	አገር፣ የባለድርሻ አካል ቡድን	በየስድስት ወሩ	የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል+ የማህበራዊ ጥበቃ ስፔሻሊስት
በተሳትፎ ወቅት የተነሱ ጉዳዮች ብዛትና አይነት	አዳዲስ ስጋቶችንእና ተደጋጋሚ ጭብጦችን ይለያል እና ይከታተላል	የግብረ መልስ መዝገቦች፣ የስብሰባ ቃለ ጉባኤዎች	የባለድርሻ አካል ቡድን፣ የጉዳይ አይነት	በየሩብ ዓመቱ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ስፔሻሊስት
በ30 የስራ ቀናት ውስጥ የተፈቱ ቅሬታዎች መቶኛ(%)	የቅሬታ አፈታት ሥርዓቱን ውጤታማነት ይለካል	የየቅሬታ አፈታት ሥርዓት ዳሽቦርድ ትንታኔዎች	ፆታ፣ እድሜ፣ አካል ጉዳተኝነት፤ የቅሬታ አይነት	በየሩብ ዓመቱ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልየቅሬታ አፈታት ሥርዓትትኩረት ነጥብ ኃላፊ
የተቀበሉት ቅሬታዎች ብዛት	የተዘገቡ ስጋቶች መጠን	የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትመዝገብ	ፆታ፣ እድሜ፣ አካል ጉዳተኝነት፤ አገር	ለዳሽቦርድ በየወሩ፤ ለሪፖርት በየሩብ ዓመቱ	የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልየቅሬታ አፈታት ሥርዓትትኩረት ነጥብ ኃላፊ + የMS ትኩረት ነጥብ ኃላፊዎች
በተጎጂ ተኮር ስርዓት አማካኝነት የተስተናገዱ ከወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ጋር የተያያዙ ቅሬታዎች መቶኛ (%)	ጥበቃና የሰው ደህንነት መስፈርት መከበሩን ይለካል	የየቅሬታ አፈታት ሥርዓትወሲባዊ ብዝበዛ፣ ጥቃት እና ወሲባዊ ትንኮሳ ስርዓት	ፆታ	በየሩብ ዓመቱ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልማህበራዊ ጥበቃ ስፔሻሊስት
በንቃት የተሳተፉ የባለድርሻ አካላት ቡድኖች መቶኛ (%) (ባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ ካርታ)	በምድቦች ውስጥ ያለ አካታችነት	የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ መዝገቦች	የባለድርሻ አካል ምድብ	በየስድስት ወሩ	የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል+ ቴክኒካዊ የሥራ ቡድን
ስለፕሮግራሙና ስለየቅሬታ አፈታት ሥርዓት ተደራሽነት ያለ የህዝብ ግንዛቤ	የተደራሽነትን ውጤታማነት ይለካል	የሚዲያ ክትትል፣ ዳሰሳ ጥናቶች	አገር	በየዓመቱ	የየፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍልኮሙኒኬሽን ኃላፊ
የባለድርሻ አካላት ተሳትፎ ዕቅድ /የቅሬታ አፈታት ሥርዓት ማሻሻያዎች የሚተገበሩበት መጠን	የተለዋዋጭ አስተዳደር ውጤታማነት	ዓመታዊ ግምገማ ሪፖርቶች	አይመለከትም	በየዓመቱ	የፕሮጀክት ማስፈጸሚያ ክፍል+ የፕሮጀክት መሪ ኮሚቴ

አባሪ 7፦ የባለድርሻ አካላት የመገኛ ዝርዝሮች

አንጎላ
Anuarite Kassongo, ምክትል ዋና ዳይሬክተር, ኢሜይል: anuarite.kassongo@ima.gov.ao;
Mario Domingo, የዲጂታል ትራንስፎርሜሽንና አፕሊኬሽን ልማት የመምሪያ ኃላፊ, ኢሜይል: mario.domingos@ima.gov.ao;

ቡሩንዲ
Esperance Niyonzima, Chef de Service des Politiques TIC, Ministère de la Communication, des Technologies de l'Information et des Médias, ኢሜይል፦ niyoesperance@yahoo.fr;

ዲሞክራቲክ ሪፐብሊክ ኮንጎ
Blaise Azitemina, Funji, የሚኒስትር ከፍተኛ አማካሪ, ቴሌኮሙኒኬሽንና ዲጂታላይዜሽን, ኢሜይል: blaise@yahoo.fr; blaise.azitemina@ptntic.gouv.cd;
Steve Tshimpe, የመንግስት ትኩረት ነጥብ ኃላፊ, የፖስታ, ቴሌኮሙኒኬሽንና ዲጂታላይዜሽን ሚኒስቴር, ኢሜይል: steve.tshimpe@ptntic.gouv.cd;

ሌሶቶ
Mapale Matsela, ከፍተኛ የኢኮኖሚ ፕላነር, የመረጃ፣ ኮሙኒኬሽን ሳይንስ፣ ቴክኖሎጂና ኢኖቬሽን ሚኒስቴር, ኢሜይል: contact.information@gov.ls; mapale.matsela@gov.ls;
Khiba Masiu, የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ ዳይሬክተር, ኢሜይል: Khiba.Masiu@gov.ls;

ማዳጋስካር
Mamisoa Ratratranirina, የፕሮጀክት ዳይሬክተር, የዲጂታል ልማት ሚኒስቴር, የዲጂታል ልማት ሚኒስቴር, ኢሜይል: scomesa.mae@gmail.com; dirmae@diplomatie.gov.mg;

ማላዊ
Stephen Lloyd Mjuweni, ለኢ-መንግስት ዋና ጸሐፊ, የመረጃና ዲጂታላይዜሽን ሚኒስቴር, ኢሜይል: stephen.mjuweni@ict.gov.mw;

ደቡብ ሱዳን
Henry Owera Bakata, ለመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ ፖሊሲና ስትራቴጂ ምክትል ዳይሬክተር, የመረጃ፣ ኮሙኒኬሽንና ፖስታ አገልግሎት ሚኒስቴር, ኢሜይል: henry.owera@gmail.com;

ሳኦ ቶሜ
Ester Afonso, በሚኒስትሮች ጽ/ቤት ዳይሬክተር, የመሠረተ ልማት፣ የተፈጥሮ ሀብትና አካባቢ ሚኒስቴር, ኢሜይል: gobinele.min.stp@gmail.com; daniel.vaz@afap.st; ndiass13@hotmail.com;

ታንዛኒያ
Nicholaus Merinyo Mkapa, ምክትል ቋሚ ጸሐፊ, የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ ሚኒስቴር, ኢሜይል: ps@mawasiliano.go.tz; nicholas.mkapa@mawasilia;

ኬንያ
ወ/ሮ Mary N. Kerema, OGW, ጸሐፊ የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ , ኢ-መንግስትና ዲጂታል ኢኮኖሚ, የመረጃ ኮሙኒኬሽን ቴክኖሎጂ እና ዲጂታል ኢኮኖሚ ስቴት ዲፓርትመንት, ኢሜይል: ps@ict.go.ke;mkerema@ict.ke;

ዛምቢያ
ዶ/ር Brilliant Maimbo Habeenzu, ቋሚ ጸሐፊ, የቴክኖሎጂና ሳይንስ ሚኒስቴር, ኢሜይል: nkula.mwanza@mots.gov.zm; Khumbuzo.Nkunika@mots.gov.zm;

Khumbuzo Nkunika, ረዳት ዳይሬክተር, ኮሙኒኬሽንና ዲጂታል ቴክኖሎጂ, የቴክኖሎጂና ሳይንስ ሚኒስቴር, ኢሜይል: Khumbuzo.Nkunika@mots.gov.zm;

Henry Nkhoma, የፆታ ክፍል (ዳይሬክተር), የፕሬዚዳንት ጽ/ቤት, ካቢኔ ጽ/ቤት, ኢሜይል: henry.nkhoma@gender.gov.zm;
ወ/ሮ Emma Phiri, ዋና የፆታ ኃላፊ እና 50AMWASP, ለዛምቢያ ብሔራዊ ትኩረት ነጥብ ኃላፊ, የፕሬዚዳንት ጽ/ቤት, የፆታ ክፍል, ካቢኔ ጽ/ቤት, ኢሜይል: Emma.Phiri@gender.gov.zm;

Waana Kankinza Kapina, ብሔራዊ የወጣቶች ልማት ካውንስል, ኢሜይል: waana.kankinza@mysa.gov.zm;
ወ/ሮ Sylvia Banda, ዋና ስራ አስፈፃሚ, የዛምቢያ ሴቶችና ወጣቶች የንግድ ማህበር, ኢሜይል: scbanda44@gmail.com;

ሌሎች የኮሜሳ አባል አገራት የመገኛ ዝርዝሮች

ከላይ ላልተዘረዘሩ ሌሎች የኮሜሳ አባል አገራት፣ በኮሜሳ የመረጃ ቋት ውስጥ ያሉ የአስተባባሪ ሚኒስቴሮች የመገኛ ዝርዝሮች ለግንኙነት ጥቅም ላይ ይውላሉ እንዲሁም በዚያው መሰረት ይሻሻላሉ።

የክልላዊ ኢኮኖሚ ማኅበረሰቦች
የመንግሥታት ልማት ተቋም Fiseha Moges, የመረጃና የመገናኛ ቴክኖሎጂ ዳይሬክተር, ኢሜይል: igad@igad.int; fischa.moges@igad.int;

AUC
Regis Tade, የAUC ኢኖቬሽን ባለሙያ, ኢሜይል: tader@africa-union.org;

ዓለም ባንክ
ወ/ሮ Cecilia Paradi-Guilford, ከፍተኛ የዲጂታል ልማት ስፔሻሊስት, ዓለም ባንክ ዋሽንግተን ዲሲ, አሜሪካ, ኢሜይል: cparadiguilford@worldbank.org;
ወ/ሮ Isabel Neto, ፕሮክቲስ ማናጀር, ዓለም ባንክ, ናይሮቢ, ኬንያ, ኢሜይል: ineto@worldbank.org;

የክልላዊ የኃይል ማህበራት (የነጠር ኤሌክትሪክ ተደራሽነት ባለሥልጣናት) ተወካዮች

1. **ARICEA**
   Leonard Chitundu, ቴሌኮሙኒኬሽን ኃላፊ/የARICEA ትኩረት ነጥብ ኃላፊ, ኢሜይል: lchitundu@comesa.int;
2. **EACO**

ዶ/ር Ally Simba, ዋና ዳይሬክተር, ኢሜይል: asimba@eaco.int; ወይም management@eaco.int;

3. **SAPOA**
   Janras Kotsi, ዋና ዳይሬክተር, ኢሜይል: janras.kotsi@outlook.com;
4. **CRASA**
   Brian Mwansa, በተጠባባቂነት ዋና ጸሐፊ, ኢሜይል: bmwansa@crasa.org;
5. **SATA**
   Jacob Munoidawafa. ዋና ስራ አስፈፃሚ, ኢሜይል: jacob.munodawafa@sata-sec.net; እና jmunodawafa@gmail.com;

የኮሜሳ ጽህፈት ቤት, ቤን ቤላ ጎዳና, ፖ.ሳ.ቁ 30051, ሉሳካ, ስልክ: +260 211 229726/32

1. አምባሳደር ዶ/ር Mohamed Kadah, ረዳት ዋና ጸሐፊ - ፕሮግራሞች, ኢሜይል: Mkadah@comesa.int;
2. ዶ/ር Bernard Dzawanda, የመሠረተ ልማትና ሎጂስቲክስ ዳይሬክተር, ኢሜይል: bzawanda@comesa.int;
3. Leonard Chitundu, ቴሌኮሙኒኬሽን ኃላፊ, ኢሜይል: lchitundu@comesa.int;
4. ወ/ሮ Lydia Mulenga, አስተዳደራዊ ረዳት, መሠረተ ልማትና ሎጂስቲክስ, ኢሜይል: lmulenga@comesa.int;
5. Prudence Kaunda, ከፍተኛ አስተዳደራዊ ረዳት, ረዳት ዋና ጸሐፊ - ፕሮግራም, ኢሜይል: pkaunda@comesa.int;
6. Innocent Makwiramiti, የባለድርሻ አካላት ኮሙኒኬሽን ባለሙያ, በምሥራቅና ደቡባዊ አፍሪካ አካታች የዲጂታል ሽግግር ፕሮግራም, ኢሜይል: imakwiramiti@comesa.int;
7. Emmanuel Kateule, የIT ባለሙያ, ኢሜይል: ekateule@comesa.int;
8. Daniel Banda, የባለድርሻ አካላት ኮሙኒኬሽን ባለሙያ, ASCENT, ኢሜይል: dbanda@comesa.int;
9. Daniel Maimbo, የግዥ ባለሙያ, ኢሜይል: dmaimbo@comesa.int;
10. Simal Amor, ስትራቴጂክ እቅድና ምርምር, ኢሜይል: SAmor@comesa.int;
11. ወ/ሮ Doby Lanka, የIT ዳይሬክተር, ኢሜይል: dlanka@comesa.int;
12. ወ/ሮ Beatrice Hamusonde, የፆታና ማህበራዊ ጉዳዮች ዳይሬክተር, ኢሜይል: bhamusonde@comesa.int;
13. Francis Karu, የፋይናንስ ባለሙያ, በምሥራቅና ደቡባዊ አፍሪካ አካታች የዲጂታል ሽግግር ፕሮግራም , ኢሜይል: fkaru@comesa.int;
14. ወ/ሮ Ireen Simonga, አስተዳደራዊ ረዳት, ASCENT, ኢሜይል: isimonga@comesa.int
15. ወ/ሮ Emma Kandeo, አስተዳደራዊ ረዳት, በምሥራቅና ደቡባዊ አፍሪካ አካታች የዲጂታል ሽግግር ፕሮግራም, ኢሜይል: ekandeo@comesa.int